

KÉZIKÖNYV TANÍTÓMENTOROK SZÁMÁRA

Bartha Jánosné
Csontos Zoltánné
Dr. Koi Balázs

Debreceni Egyetem

2015

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült a SZAKTÁRNET (TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0009)
pályázat keretében

lektorálta:

Csendes Julianna

szerkesztette:

V. Gönczi Ibolya

ISBN 978-963-473-353-9

Tartalom

Bevezető

1. A gyakorlóiskolai képzés bemutatása
2. A mentor, a mentorálás
3. Mielőtt megérkezik a jelölt az iskolába
4. A bázisiskolák (a gyakorlóléhelyek)
5. A folyamatvezérlés
 - 5.1. Az első találkozás
 - 5.2. Beosztás
6. A tanítási órákhoz kapcsolódó tevékenységek
 - 6.1. Hospitálások
 - 6.2. Tervezetírás, óravázlatok készítése
 - 6.3. Tanítások
 - 6.4. Óramegbeszélések, elemzések
7. Konfliktushelyzetek a gyakorlat során
8. Egyéb iskolai, tanórán kívüli tevékenységek
9. Iskolán kívüli tevékenységek
10. Összegzés, értékelés, minősítés
11. Üzenet az új mentoroknak – a siker titka

Utószó

Szakirodalmi böngésző – javaslat

Bevezetés

Általában is igaz, hogy egy szakma jövőjét saját utánpótlás nevelésének színvonala erősen meghatározza. Különösen igaz ez ott, ahol a magas szintű szakmaiság mellett a hivatástudat is társadalmi elvárás. A pedagógus pálya pedig ilyen. Ezért a tanítóképzős hallgatók tanulmányainak jelentős, s meghatározó része a gyakorlati képzés. A gyakorlóiskola a pedagógusképzés gyakorlati felkészítésének színhelye, a felsőoktatási intézményekhez kapcsolódó közoktatási intézmény, ahol közvetlenül megfigyelhetik a pedagógusjelöltek a tanítás menetét, és megadott terv szerint gyakorolhatnak.

Célunk tehát olyan tanítók képzése, akik alkalmasak a 6-12 éves korosztály tanítási-tanulási feladatainak ellátására az 1-4. osztályban valamennyi, az 5-6. osztályban a választott műveltségi területen; akik rendelkeznek a pedagógiai tevékenységhez szükséges képességekkel és készségekkel, akiknek a személyisége alkalmas a korszerű, a humán és a gyermeki személyiséget becsben tartó nevelésre.

Általános követelményként fogalmazódik meg, hogy a hallgató ismerje:

- a különböző tanítói szerepeket, s jártas legyen ezek gyakorlati betöltésében,
- az iskola-előkészítés és az iskolakezdés gyakorlati teendőit, legyen rálátása a gyermekek iskoláskor előtti tapasztalataira, adottságaira és képességi szintjeire
- az 1-6. osztályosok továbbfejlődés esélyeit, a magasabb osztályokban várható követelményeket.

Legyen képes:

- a sikeres kommunikációra az egyénnel és a tanulócsoportokkal (szakvezető – hallgató, tanulók – hallgató, hallgató – hallgató); a kommunikáció nyelvi formáinak a különböző kontextusokban való használatára; a kommunikációs stratégiák, viselkedéstechnikák fejlesztésére
- a tanulók személyiségének és teljesítményének diagnosztizálására, ezek alapján a differenciált fejlesztésre
- segítséget nyújtani az átlagot meghaladó teljesítményű, fejlődési ütemű gyermekeknek képességeik, tehetségük kibontakoztatásához
- alkalmazni a lassabban fejlődők, a lemaradók, a tanulási nehézségekkel küzdők, a lelki, a mentális és a szociális hátrányban szenvedők tanításának, nevelésének, képzésének alapvető módszereit

- a nevelő-oktató tevékenység tervezésére, szervezésére, a szakszerű elemzésre és az értékelésre
- valamennyi műveltségi területen az általános műveltséget megalapozó alapfokú szaktárgyi tanulásirányításra, a műveltségi tartalmakat a korosztály sajátosságaihoz igazodva hitelesen tudja közvetíteni, a választott műveltségi területen legyen jártas a szakirányú tanítási-tanulási tevékenységek irányításában
- a tanulók önálló tanulásának megszervezésére, az önálló tanulás képességeinek fejlesztésére

A hallgatók gyakorlati képzése nem csak a gyakorlóiskola falain belül valósul meg. Az utolsó félév összefüggő komplex pedagógiai gyakorlatát külső, partneriskolákban végzik. A kézikönyvünk a későbbiekben részletesen taglalja e gyakorlat céljait, feladatait, felépítését. Előtte azonban célszerű bemutatni a gyakorlati képzés azon színtereit, melyek megalapozzák az összefüggő gyakorlat sikerességét. Arra törekszünk, hogy a mentorok számára áttekintést adjunk a hallgatók gyakorlati képzésének teljes vertikumáról, az elsajátított ismeretekről, készségekről, képességekről.

A gyakorlati képzés *tágabb értelemben* magába foglalja az egyéni és csoportos hospitálásokat, a csoportos képességfejlesztő gyakorlatokat, az egyéni és a csoportos tanítási gyakorlatokat, illetőleg foglalkozásokat.

Szűkebb értelemben azonban a szaktárgyi órák terhére végzett csoportos látogatások beleértendők ezen órák gyakorlatorientált képzési programjába, az egész képzést átható elv tényleges gyakorlati terepeként. A csoportos képességfejlesztő gyakorlatok – tartalmukban és gyakorlataik révén – a pszichológia tantárgy kompetenciájában értelmezendők. A tényleges időkeretbe a szűken értelmezett gyakorlati képzés tartozik. Nevezetesen: az egyéni komplex pedagógiai gyakorlat, az egyéni tanítási gyakorlatok, a csoportos tanítási gyakorlatok, valamint az összefüggő komplex szakmai gyakorlat.

Formái:

- egyéni komplex pedagógiai gyakorlat
- csoportos tanítási gyakorlat
- műveltségterületi csoportos tanítási gyakorlat
- egyéni tanítási gyakorlat
- összefüggő komplex szakmai gyakorlat
- zárótanítás

A képző intézmény és a gyakorlóiskola koncepciója a képzésben az, hogy a hallgatók a gyakorlóiskolában eltöltött 4 félév alatt mind a 4 évfolyamon (1-4. osztály), s minden közismereti, és készségtárgyat (testnevelés, ének, rajz, technika) tanítsanak. A kifelmenő rendszerben (két évfolyamot, 1-2., 3-4. osztály tanít a tanító) így az esetek többségében két tanítóval, szakvezetővel találkozik a hallgató, ami természetesen kiegészül a szakos szakvezetőkkel is. Így ideális esetben a gyakorlat során a hallgató sokféle tanítói attitűddel, személyiséggel, módszerrel, hatással találkozik, ami remélhetőleg pozitív hatással van a fejlődésükre. A hallgatói gyakorlati képzés úgy van felépítve, hogy érvényesüljön a fokozatosság elve. A szemlélődő, a különböző tevékenységekre rácsodálkozó hallgatókból fokozatosan válnak önállóan tervező és a terveket megvalósító tanítóvá.

A *szakvezetők, gyakorlatvezetők* olyan gyakorlóiskolai pedagógusok, akik egyaránt alkalmasak a gyermeki és a hallgatói korosztály egyéni és csoportos nevelésére-oktatására. A tanulók képességeit és készségeit adekvát módon tudják fejleszteni.

Példaértékű személyiségjegyekkel rendelkeznek (kapcsolatteremtő, együttműködési képesség, felelősségtudat, érdeklődés, tolerancia), amelyek alapján képesek a pedagógusszerep modellálására. Biztos szaktárgyi, módszertani és tudományos háttérismeretek birtokosai, az innovációra való fogékonyság és nagyfokú pedagógiai önállóság jellemzi őket. A tanórán adódó nevelési problémákat biztossággal megoldják; folyamatos önképzéssel képesek a megújulásra, szervezett továbbképzéseken fejlesztik pedagógiai ismereteiket. Rendszeresen tájékozódnak a főiskolai képzés tartalmáról, a hallgatók ismereteiről.

Lényeges, hogy rendelkezzenek azokkal a kompetenciákkal, melyek segítségével észreveszik és méltányolják mások erősségeit és teljesítményeit, hasznos visszajelzéseket adnak, és azonosítani tudják a hallgatók fejlődési szükségleteit, útmutatást nyújtanak, segítenek, és olyan feladatokat adnak, amelyek igénybe veszik, ugyanakkor fejlesztik hallgatójukat.

A szakvezetői tevékenység elengedhetetlen feltétele a kölcsönös bizalom, hiszen akkor eredményes a szakvezető munkája, ha tiszteletet, bizalmat és empátiát mutat a hallgató iránt.

1. A gyakorlóiskolai képzés bemutatása

A tanítóképzős hallgatók képzési ideje 8 félév, 7 féléven keresztül van találkozási pontja a gyakorlóiskolával, ahol az előírt feladatokat az adott követelményeknek megfelelően végzik el, a 8. félév gyakorlata külső iskolában történik.

A következőkben a gyakorlati képzés 8 félévének feladatai kerülnek részletezésre.

Az egyéni komplex pedagógiai gyakorlat az I-III. félév gyakorlata.

A hallgatók az óvodában és az általános iskola alsó tagozatán meghatározott szempontok szerint megfigyelőként vesznek részt. A gyakorlat célja a megfigyeléseken kívül, hogy tájékozódjanak az intézmény működési rendjéről, teremtsenek kapcsolatot a pedagógussal és a gyermekekkel illetve egyéb pedagógiai tevékenységeket is ismerjenek meg.

A megfigyelési szempontokat a pedagógiai és pszichológiai tanszék adja, s a számonkérés és a beszámoló is itt történik.

A szakvezető feladatai:

- tájékoztatója a hallgatókat az adott intézmény működési rendjéről (órakezdés, órarend, szünetek, szaktantermek helye, stb.)
- segíti a hallgatókat a pedagógusokkal és a gyerekekkel való kapcsolatteremtésben (az osztályban tanító kollégák, a tanulócsoport jellemzői stb.)
- együttműködik a hallgatókkal a célzott vizsgálatok lebonyolításában
- szükség esetén útmutatást ad a látottak jegyzőkönyvezéséhez

Az I. félév megfigyelési szempontjai:

- Pedagógia: tanórai történések az 1-4. osztályban
- Pszichológia: a kisiskolás gyermek érzelmi megnyilvánulásai tanórán és tanórán kívül
 - az osztály működésének,
 - a szabadidő-szervezéssel összefüggő pedagógiai tevékenységeknek,
 - a gyermekek érzelmi reakcióinak, tanórai és tanórán kívüli viselkedésének,
 - a pedagógus-gyermek és a tanuló-tanuló kapcsolatnak a megfigyelése.
- Időkerete: két nap (2 x 5 óra délelőtt)

II. félév megfigyelési szempontjai:

- Pedagógia: a tanítás-tanulás folyamatának sajátosságai, jellemzői
- Pszichológia: az óvodás és kisiskolás gyermek megismerő folyamatainak jellegzetességei
 - az óvodai foglalkozások és az iskolai tanórák összehasonlítása
 - a pedagógus tevékenységének (időkeret, időbeosztás, fő tevékenységi formák),
 - a gyermeki aktivitás formáinak,
 - az óvodás és kisiskolás gyermekek életkori sajátosságainak szempontjából.
- Időkerete: 1 délelőtt általános iskola, 1 délelőtt óvoda

III. félév megfigyelési szempontjai:

- Pedagógia: az oktatás szervezési módjai, formái; a pedagógiai értékelés
- Pszichológia: a pedagógus nevelői attitűdje, vezetési stílusa
osztályszerkezet
gondolkodási műveletek a tanulás folyamatában
Tanórán, napközi otthoni vagy egyéb iskolai foglalkozáson:
nevelési helyzetek,
pedagógus kompetenciák,
nevelői attitűdök, valamint
a gondolkodási műveletek megnyilvánulásának
megfigyelése

A gyakorlatkét részből áll:

1. A III. félévben a beiratkozás feltétele egy szabadon választott iskola 1. osztályában a tanév beindításának, a tanulók beszoktatásának megfigyelése. Ehhez részt kell venni az alábbi 4 közül 3 alkalmon:
 - a tanévkezdés előkészületeiben
 - a tanévnyitó értekezleten
 - a tanévnyitó ünnepélyen
 - az első tanítási napon.

A gyakorlóiskola minden évben fogad hallgatókat, akik így tapasztalatot szereznek az iskoláskor első napjáról, s a pedagógusok tanévkezdő feladatairól. A tapasztalatok szerint hasznosak ezek az alkalmak, s fontos állomásai a tanítói attitűdnek, a pedagógus személyiség kialakulásának.

2. A tanév során a gyakorló általános iskola alsó tagozatán kell egy délelőttöt és napköziben egy délutánt – (tehát 1 teljes tanítási napot) hospitálni.

- Időkeret: 1 x 5 óra délelőtt

1 x 5 óra délután napköziben

A napközitthon igen jelentős színtere a gyakorlatnak, hiszen a tapasztalatok szerint hallgatóink a végzés után leginkább napközis nevelőként tudnak elhelyezkedni. Ezért fontos a tapasztalatszerzés, a gyakorlat. Ebben a kurzusban fő feladat, hogy a hallgatók megismerjék azokat a sokszínű, változatos tevékenységi formákat, amelyekkel a napközitthon fejleszti a tanulók személyiségét. Megtapasztalják és alkalmazzák azokat a tanítási-tanulási stratégiákat, amelyekkel a gyermekek önálló tanulóvá válnak. A napközi otthon szabadidős tevékenységeinek szervezése, irányítása közben közvetlen kapcsolatot alakíthatnak ki a tanulókkal, melynek során sokoldalúan megismerkednek a tanulók személyiségével, s a pálya iránti elkötelezettségük is kedvezően alakul. Mivel ez az első, közvetlen találkozási lehetősége a hallgatónak az iskolával, a gyermekkel, a pedagógussal, magával a pedagógusi pályával, igen fontos a szakvezetők személyes példaadása, a kívánatos pedagógusi attitűd közvetítése.

Mint a gyakorlati képzés során végig, ebben az időszakban is különösen fontos az elmélet és a gyakorlat összekapcsolása, vagyis a gyakorlatban megtapasztaltak ötvözése az elméletben tanultakkal, hiszen a hallgatók a képzési idő alatt rengeteg oktatáselméleti tudást halmoznak fel, melyeket sok esetben mégsem tudnak a gyakorlatban megfelelően használni. Valószínűleg azért, mert a tudástranszferek rosszul, vagy nem rögzülnek bennük. Ennek a célnak a megvalósulása érdekében nagyon fontos a szoros kapcsolat a gyakorlóiskola és az elméleti tárgyakat tanító tanszékek között.

A három félév megfigyelése, illetve a tapasztalatok pedagógia és pszichológia órán való összegzése nagyban előkészíti a csoportos tanítási gyakorlatot.

Az egyéni megfigyelés módot ad az iskola világába való betekintésre, a gyerekekkel való kapcsolattartásra. Itt alapozzuk meg a tanítóvá válást.

A hallgatók osztályokhoz, osztálytanítókhoz való beosztása tervszerű. Abban az osztályban, annál a szakvezetőnél történik a hallgató egyéni komplex pedagógiai gyakorlata, ahol később a csoportos tanítási gyakorlatát kezdi el.

A tantárgy értékelése: minősített aláírás (főiskolai oktatók értékelnek)

Csoportos tanítási gyakorlat: a IV-VII. félév gyakorlata.

Időkeretei: IV. félév heti 1x3 óra

V. félév heti 1x3 óra

VI. félév heti 1x3 óra

heti 1x3 óra műveltségterületi tanítási gyakorlat 1-4. osztályban

VII.félév heti 1x3 óra

heti 1x3 óra műveltségterületi tanítási gyakorlat 5-6. osztályban

A gyakorlat a feladatok szempontjából komplex folyamat, melynek során a kezdő időszakban **a tervezési** (4. félév), majd

végrehajtási (5. és 6. félév) és az

elemzési (7. félév) feladatokra kell koncentrálni.

Egy lehetséges minta a gyakorlat részletezésére:

Félév	Heti óraszám	Értékelés	Kredit	Tanítandó tantárgyak
4.	3	minősített aláírás	4	magyar nyelv és irodalom; matematika
5.	3	minősített aláírás	4	magyar nyelv és irodalom; matematika; 1 készségtárgy
6.	3	minősített aláírás	4	magyar nyelv és irodalom; környezetismeret; 1 készségtárgy
6.	3	minősített aláírás	3	a választott műveltségterületi tárgy 1-4. évfolyamon
7.	3	minősített aláírás	4	matematika vagy magyar nyelv és irodalom; 2 készségtárgy
7.	3	minősített aláírás	3	a választott műveltségterületi tárgy 5-6. évfolyamon

A heti 3 órából:

- 1. óra a tanítási óra
- 2. óra a látott, tartott óra önreflexiója, elemzése
- 3. óra pedig a következő tanítási hét tanítási órájának előkészítése

A gyakorlat megtervezésénél igyekszünk a fokozatosságot betartani. Alapkoncepció, hogy a csoportos tanítási gyakorlat 4 féléve alatt a hallgatók mindegyik évfolyamon, minden tantárgyat tanítsanak. Ezért szükséges a tervezés már az első évfolyamon.

Már az egyéni komplex pedagógiai gyakorlatra történő beosztásnál szem előtt tartjuk a további gyakorlat helyszíneit, tantárgyait. A csoportokba történő besorolás már 1. évfolyamon megtörténik. (az egyéni komplex pedagógiai gyakorlat)

A hallgatók csoportos tanítási gyakorlatra történő lehetséges beosztása a készségtárgyak tanításában

Hallgatói csoport	III. évfolyam 5. félév	III. évfolyam 6. félév	IV. évfolyam 7. félév
1.	testnevelés	technika	rajz, ének
2.	ének	testnevelés	rajz, technika
3.	ének	technika	rajz, testnevelés
4.	testnevelés	rajz	technika, ének
5.	rajz	ének	technika, testnevelés,
6.	technika	rajz	testnevelés, ének
7.	technika	ének	rajz, testnevelés,
8.	rajz	testnevelés	ének, technika

A hallgatók csoportos tanítási gyakorlatának osztályokhoz történő lehetséges beosztása

Évfolyam	Hallgatói csoport							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
II. évfolyam 4. félév	1.b	1.c	2.c	3.c	2.b	3.z	4.b	4.c
III. évfolyam 5. félév	2.b	2.c	1.c	4.c	1.b	4.z	3.b	3.c
III. évfolyam 6. félév	3.c	3.b	4.a	2.c	4.z	2.b	1.c	1.b
IV. évfolyam 7. félév	4.c	4.b	3.a	1.c	3.z	1.b	2.c	2.b

A gyakorlat félévenként általában 12 hetes, vagyis 12 hétre tervezünk.

A csoportos tanítási gyakorlat szervezeti keretei a hallgatói kiscsoportok, s a gyakorlat elméleti felkészüléssel, beszámolóval nem váltható ki.

A gyakorlatok néhány fős csoportokban kerülnek megszervezésre. Ez lehetőséget ad az elmélyült, személyes műhelymunkára a tanítási folyamatban bármely évfolyamon. Egy-egy félév arra is alkalmat ad, hogy az adott szakvezető tanítási attitűdjét megismerjék, elfogadják, és a számukra is alkalmazható elemeit beépítsék a saját, kialakulóban levő pedagógusi személyiségükbe.

A IV. félév:

Ebben a félévben az alapozó tárgyakkal, a magyar és a matematika tantárgy tanításával ismerkednek meg. A szakvezetők feladata a közoktatás alapidokumentumainak (NAT, kerettanterv, pedagógiai program, helyi tanterv, tanmenet) bemutatása, ezek használata a gyakorlatban.

A félév során a fokozatosságot biztosítja, hogy a bemutató óra után még mindig a szakvezető kezében van az óra, de a hallgatók belépnek a tanítás folyamatába demonstrátori

tevékenységgel (helyesejtési és gyorsolvasási gyakorlatok, szépirodalmi szöveg bemutatása, egy feladatsor utasításának elmondása, egy feladat ellenőrzése, értékelése). Ez az időszak hallgatói létszámtól függően 2-3 óra.

A következő tanítási órák már mikrotanítás formájában folynak, egy órát 3-4 hallgató tart, az óra szerkezeti felépítéséhez alkalmazkodva. Itt ismerkednek a háromfázisú gondolkodás elméleti keretével, a ráhangolódás, a jelentésteremtés és a reflektálás fázisával. Találkoznak az aktív, interaktív és reflektív tanulási technikák irányításának lehetőségeivel, meggyőződhetnek gyakorlati alkalmazásuk hasznosságával. Ebben a félévben megismerkednek a hallgatók két közismereti tantárgy (magyar nyelv és irodalom, matematika) belső struktúrájával, a különböző órátípusok felépítési sajátosságaival.

A félév végére a bátrabb és ügyesebb hallgatók már megpróbálkozhatnak az egész óra tartásával.

A félév során 6 magyar és 6 matematika óra tanítása, elemzése történik.

Ezen alkalmak első órái bemutató órák, ahol a szakvezető modellértékű bemutató órát tart.

A szakvezető igyekszik az átláthatóságra, például az első bemutató órán a fő munkaforma frontális, de egy-egy órarészletben megjelenik a differenciált és/vagy csoportmunka is.

Az anyanyelv tantárgynál az első órák szövegfeldolgozás (szépirodalmi, ismeretterjesztő) és olvasásközpontúak, később az írás, illetve magasabb évfolyamoknál a nyelvtanközpontúság kerül előtérbe.

A matematika tantárgynál új ismeret-feldolgozó órát, illetve gyakorlóórát látnak, illetve tartanak a hallgatók a szakvezetők irányításával.

A második hét órája még mindig a szakvezető irányításával folyik, de 2-3 hallgató demonstrátori feladatot kap.

A demonstráció feladat 3-4-5 perces tevékenység, tulajdonképpen az első konkrét találkozás magával a tanítással. A hallgató csak ezt az óramozzanatot dolgozza ki az óravázlatában.

A következő hét ugyanilyen formában zajlik, egészen addig, amíg minden hallgató elvégezte a demonstrátori feladatot.

A demonstrációs tevékenység tulajdonképpen egy olyan mozzanata az órának, ahol a hallgató egy-egy feladat utasítását adja ki, vagy ellenőrzi a feladatot, vagy tréninggyakorlatot vezet, vagy mesét, verset mutat be, stb. Tehát olyan megszólalási terület, ahol találkozik az osztállyal, a tanítói szerep első lépcsője.

Ebben a félévben tanulják meg a hallgatók a vázlatírást is.

Alapkövetelmény a szabályos, évfolyamoknak megfelelő ún. alapírás.

A vázlat fejlécét, amely tartalmazza a tanítás helyét, idejét, az osztályt, a tanítás anyagát, a feladatokat, a tevékenységeket, az órátípust, az órán használt eszközöket, szemléltetést, tantárgyi koncentrációt alapírással írják, az évfolyam által használt vonalazású füzetlapra.

A vázlatot vázlatfüzetbe írják, az első megbeszélésen a szakvezetők útmutatást adnak ennek vezetésére.

Az előkészítés után, a felhasználható segédletek, irodalom, s más taneszközök segítségével önállóan készítik el a vázlatrészt, a vázlatot.

A szakvezetők ezt ellenőrzik, javítják, instrukciókkal, tanácsokkal látják el a hallgatókat.

Az így kijavított, kibővített, vagy jóváhagyott óravázlat alapján történik az óra vezetése, megtartása, a hallgatótársak részéről pedig az óra figyelemmel követése.

A látott órán a megjegyzéseket a vázlatfüzet megjegyzések rovatába írják, az óramenet meghatározott részéhez.

Az óraelemzésnél, mely a szakmaiság fejlődésében igen érzékeny szakasz, ezek a megjegyzések támpontot, segítséget adnak. Ekkor a hallgató számba veszi saját tevékenységét, és dolgozik vele.

Itt kell megtanítanunk az önelemzés folyamatát is, fókuszálva annak céljára:

- a tanórai események felidézése, a pedagógiai tevékenység leírása (mintegy önmagából kilépve, kívülről figyelve magát)
- a tanórai események értelmezése (okok, szándékok, összefüggések, mi volt a haszna, miért így történt...)
- a tervezés és a megvalósulás összevetése

Segíti a hallgatók és a szakvezetők munkáját egy megfigyelési szempontgyűjtemény. Ez a gyűjtemény egységes szempontok alapján támpontot ad az elemzéshez, önelemzéshez, önértékeléshez.

Az óraelemzés általános és specifikus szempontok alapján történik. Minden tanítási órára érvényesek az óraelemzés pedagógiai-pszichológiai szempontjai, amelyek részletesen lebontva adnak támpontot az óra céljára, tartalmára, felépítésére, szervezésére, az órán alkalmazott módszerekre és a tanítói, tanulói magatartásra.

Például: Az óra célja és tartalma: az óra céljának meghatározása, az óra helye a tanegységben, a tervezés logikussága, kidolgozottsága, az óra céljának megvalósítása, a tanítás eredményessége.

Fontos óraelemzési szempont az időbeosztás, a munkaformák aránya, változatossága.

Külön figyelmet érdemel a váratlanul jelentkező problémák kezelése, a tanulók foglalkoztatásának a folyamatossága, a motiválás módjai, a pedagógiai tapintat érvényesülése, az óra légköre, a tanító és a tanuló viszonya.

Ezen kívül a *magyar nyelv és irodalom* tantárgynál külön elemzési szempontok vannak egy-egy tevékenységre, mint a beszédművelésre, az olvasás-írás tanítására, a szövegfeldolgozásra, a szövegalkotásra és a nyelvtan-helyesírásra.

Külön probléma a tanító grammatikai tudásának biztossága, nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretei.

Az első időszaktól kezdődően hangsúlyos a szaknyelv helyes használata, a fokozatos ellenőrzés, értékelés, visszajelzés.

A kompetencia alapú oktatással egyre inkább előtérbe kerül a szövegfeldolgozás illetve a szövegalkotás témaválasztása, a közlésvágy felkeltésének eszközei, a tanulók motiváltsága, a stilisztikai ismeretek alkalmaztatása szóban és írásban.

A *matematika* tantárgynál hangsúlyos szerepet kap a tanító felkészültsége, biztos matematika tudása. Az óra felépítése, az alkalmazott munkaformák, technikák, eljárások, a tanulói gondolkodás fejlesztése illetve az IKT-s eszközök használata és óráról-órára előkerülő óraelemzési szempontok.

Minden órán, minden tárgynál, így ezeken az órákon is elsődleges megfigyelési szempont a feladatok egymásra épülése, spiralitása, fokozatossága. Külön szerepet kap az egyes feladatokban rejlő matematikai összefüggések felfedeztetése.

A gyakorlat 3. órája a következő hét tanítási órájára való felkészítés, előkészítés.

Itt a hallgatók a szakvezetők irányításával számba veszik a következő óra anyagát, tartalmát, feladatait, céljait. Ehhez meghatározzák a szükséges tanulói-tanítói eszközöket, összegyűjtik a lehetséges feladattípusokat, feladatokat, s meghatározzák az ehhez szükséges tanítási módszereket, technikákat.

Elhelyezik az órát a tanítás folyamatában, meghatározva az előzményt, s a következményt is.

Évfolyamoktól függően kapnak a hallgatók segítséget az óravázlat megtervezésében, egyre nagyobb önállósággal.

Az így előkészített, megbeszélte óráról a hallgatók részletes óratervet készítenek, melyet bemutatnak a szakvezetőknek, akik kijavítva, részletes útmutatásokkal ellátva visszaadnak a hallgatóknak.

Az így megtervezett, s a szakvezető által kijavított óravázlattal nézik hallgatótársuk tanítását, s meghatározott, többnyire előre kiadott (a fent említett) szempontok szerint értékelik.

A gyakorlóiskola jól felszerelt IKT eszközök tekintetében, így ezek célszerű alkalmazásának elsajátítása alapkövetelmény a képzés során. A hallgatóknak jó lehetősége adódik annak belátására és felismerésére, hogy ezen eszközök használata segíti a tanórák színesebbé, érdekesebbé tételét, jelentős a motiváló hatása.

Az **V. félév** kibővül egy új, belépő készségi tárgy tanításával (lásd a fenti táblázat). Ez csoportonként más és más lehet. Itt már nagyobb önállóságot kapnak a hallgatók az előző félévben gyakorolt tantárgyak tanításánál. Ezeket a tárgyakat már egész órában tanítják, míg a belépő készségi tárgy mozaikóra tartásával indul. Azokat a mankókat, amelyeket az előző félévben az alapozó tárgyaknál felajánlottunk a hallgatóknak, ebben a félévben is használhatják.

A hallgatók kreativitására és önállóságára már jobban lehet számítani. Tudatosabban alkalmazzák a háromfázisú gondolkodás elméleti kerete szerinti órafelépítést, ráismernek a cselekvő, felfedező és problémamegoldó gondolkodás gyakorlati alkalmazásának lehetőségeire és hasznára.

Az órák megtervezése során egyre önállóbbakká válnak, egyéni ötletekkel színesítik a tervezeteket, s saját személyiségjegyeik is felismerhetővé válnak a tanításaik alkalmával.

Ebben a félévben már hangsúlyossá válik a szakirodalommal való önálló ismerkedés, mely megalapozza az élethosszig tartó tanulás igényét.

Az óraelemzés az általános szempontokon túl kibővül speciális szempontokkal is, melyeket egyre nagyobb önállósággal használnak a tudatos reflexió során.

A következő tantárgyak elemzési szempontjaival bővül a pedagógiai eszköztárunk.

A *környezetismeret* tantárgy elemzési szempontsora az általános szempontokon túl speciális elemekkel is kibővül. Hangsúlyossá válik az algoritmusok, az önálló kutató munkára való motiválás, a gyűjtemények, térképek, földgömbök illetve egyéb eszközök használatára való motiválás, illetve a kísérleti eszközök, mérőeszközök használata.

Speciális szempontsor került kidolgozásra az *éneke-zene* tantárgy értékelésénél. Fontos a tanító éneke-zenei tevékenysége, a tanító bemutató éneke, hangszerjátéka, irányító tevékenysége, tiszta intonációja, pontos dalismerete, kifejező, átélt előadása, hibajavításának módja és az osztály zenei tevékenységének, éneklési stílusának fejlesztése. A zenei ismeretek

alkalmazásának szintje, az olvasás, írás, zenehallgatás, kreatív feladatok terén szintén hangsúlyos szerepet kap.

Fontos szempontként jelenik meg e tantárgynál a tanulók zenei képzeletének, kreativitásának fejlesztése, zenei intelligenciájuk, gondolkodásuk, megfelelő képzése.

A vizuális nevelés illetve a *rajz* tantárgy óraelemzését az általános szempontokon kívül egyéb lényeges szempontok is segítik. Például: az óra előkészítése, a verbalitás és a képiség kapcsolata, a korrektúra alkalmazásának módja, a képességek-készségek fejlesztése, a szemléletformálás fontossága illetve az értékelés módja, a szakterminológia használata, az időarányok helyes megléte, a gyermeki tevékenység tényleges értékeinek megítélése.

A *testnevelés* tantárgy óraelemzésénél lényeges szempont az általánosságokon túl az élettani, fiziológiai szempontok figyelembevétele, az óra felépítése, szervezése, a mozgásanyag tagolása, elrendezése, a rendelkezésre álló felszerelés kihasználása, a mozgásfeladat lényegének a megértetése, az óra légkörét befolyásoló tényezők, a negatív attitűdök felismerésének és azok megszüntetésének a képessége, az alkalmazott módszerek, eljárások, a tanítói-tanulói magatartás.

A *technika* tantárgynál hangsúlyt kap az elméleti és a gyakorlati ismeretek helyes aránya, a készítenő munkadarab formai, tartalmi, funkcionális elemzése, a tanítandó műveletek szakszerű megnevezése, bemutatása, a tanulók manuális tevékenységének irányítása, a balesetmentes szerszámhasználat megtanítása, az esztétikai érzék fejlesztése, az órán alkalmazott IKT-s eszközök használata, az egyes munkaformák és a differenciálás támogatása.

A **VI. félév** két új, még nem tanított készségtárgy és a környezetismeret tantárgy tanítását hozza.

A **VII. félév** megerősíti az alapozó tárgyakat, illetve belép a negyedik, még nem tanított készségtárgy.

A VII. félév végére az előzetes tervezésnek köszönhetően eljutnak a hallgatók a már fent említett célhoz, hogy a hallgató minden évfolyamon minden tantárgyat tanítson.

Remélhetőleg ekkora már minőségi változás történik a hallgatóban, a külső kényszer – a szakvezetői ráhatás – csökken, és a tanítójelölt belső motiváltsága, hajtóereje növekszik.

Leendő tanítói készségeit a saját élményként megtapasztalt tanítási óra fejleszti leginkább (kommunikációs készség, prezentációs készség, kapcsolatteremtő készség, kérdezőtechnika, döntéshozatali készség). Ekkor a jártasság szintjéről átléphet a készségszintre, mely később már automatikus cselekvésben nyilvánul meg. Így alakulhatnak ki a hallgatóban olyan attitűdök, melyek a pályájuk későbbi szakaszában elengedhetetlenül szükségesek.

A tárgy értékelése: minősített aláírás (gyakorlóiskolai szakvezetők értékelnek)

Műveltségterületi csoportos tanítási gyakorlat: VI.-VII. félév

A főiskolai képzés első időszakában a hallgatók érdeklődésüknek megfelelő műveltségi területet választanak, amely később feljogosítja őket arra, hogy ezt a tantárgyat 1-6. évfolyamon tanítsák. A műveltségterületi gyakorlati képzést megelőzi a hozzá kapcsolódó elméleti tantárgyak tanulása. Ezen a területen a hallgatók szaktudományos műveltségének megalapozása történik. Az elméleti tárgyak tanulása lehetőséget és alapot ad a tantárgy gyakorlóiskolai tanítására.

A hallgatók a **VI. félévben** alsós osztályokban gyakorolják a választott műveltségterületi tantárgyakat. (magyar, matematika, természetismeret, ember és társadalom, német, angol, informatika, testnevelés, rajz, ének).

Ezek tanítása is kiscsoportokban történik, hasonlóan az alapozó tantárgyakhoz. Megismerkednek az adott műveltségterület tartalmi, szaktudományos vonatkozásaival, lehetőséget kapnak a speciális tantárgypedagógiai ismeretek alkalmazására.

A műveltségterületnek megfelelő tantárgyi struktúrák ismerete elengedhetetlenül szükséges. A már megismert tanulási eljárások, technikák műveltségterületre vonatkozó adaptálása, és szerepelvárásainak való megfelelése is feladata a képzési félévnek.

Ez az időszak a legalkalmasabb arra, hogy a hallgatók megismerjék és megéljék a projekttanulás adta lehetőségeket, élményeket.

A projektmódszernek fontos tulajdonsága, hogy komplex, vagyis az adott témát sok oldalról kell körüljárni. Így alakulnak ki a tudáselemek között a sokrétű kapcsolatok, az a széles körű hálózat, amely egy-egy ismeretet, készséget, képességet sokféle helyzetben is előhívhatóvá tesz, vagyis a ténylegesen alkalmazható tudás kialakulásának egyik fontos előfeltétele. A projektmunka számos hagyományos tanítási eljárásnál sokkal nagyobb gyakorisággal képes biztosítani azt az élményt, hogy a tanuló valamit igazán mélyen megértett.

A projektmódszer alkalmazásának, illetve elterjesztésének fő motívuma az, hogy a különböző kompetenciák, személyiségvonások széles körét képes fejleszteni. Mint:

- Szocializáció, másokkal való együttműködés, konfliktuskezelés megtanulása.
- Tervezési eljárások jobb megismerése, munkaszervezés, időbeosztás.
- A világ komplex voltának tudatosulása.
- Felelősségvállalás saját maga és társai iránt.
- Különböző ismeretforrások megkeresése, a kapott információk kezelése, adott szempont szerinti válogatása és kritikus felhasználása (internet, könyvtár, folyóiratok, tévé, rádió stb.), kritikai gondolkozás, értő olvasás fejlődése.
- Előzetes tudás elemeinek felszínre hozása, mozgósítása.
- Tanulási technikák fejlődése, élethosszig tartó tanulás elősegítése.
- Az ismeretek különböző helyzetekben való használata, a transzfer segítése, és annak tudatosítása, hogy sok tudáselemünk nem csak abban a helyzetben lehet hasznos, amilyenben megtanultuk.
- Problémaérzékenység, a problémamegoldással kapcsolatos tudásrendszer fejlődése
- Kreativitás, az alkotókedv fejlődése.
- Kommunikációs kompetencia fejlődése.
- Vitakultúra elsajátítása, mások véleményének meghallgatása, tiszteletben tartása.
- Saját maga szerepének, lehetőségeinek és határainak felismerése, tudatosítása, reális énkép kialakítása.

A hallgatók hétről-hétre tanítják a tantárgyakat, s így nagy gyakorlatot tudnak a félév végére szerezni. Itt már önállóan egy-egy óra megtartását várjuk a hallgatóktól, a különböző módszerek felhasználásával, a technikák alkalmazásával, az új pedagógiai módszerek használatával.

A hallgatóktól elvárható, hogy az óravázlat, óratervezet készítése során a saját ötleteik beépítése mellett a feldolgozott szakirodalmat is felhasználják, megmutatva a műveltségterülethez kapcsolódó szaktudományok ismeretében és felhasználásában való jártasságukat.

Az óra elemzése és értékelése speciális, kompetenciaalapú szempontok alapján történik.

Az *idegen nyelv* tanításánál fontos elemzési szempont a szakmai háttér megléte, a tanítójelölt megfelelő nyelvtudása. Az instrukciók logikája, követhetősége, a feladatok megfelelő sorrendje, életkori sajátosságokhoz való igazítása.

A VII. félév a felső tagozatos gyakorlat helyszíne.

5-6. évfolyamon gyakoroltatjuk a hallgatókat, hiszen jogosultságuk lesz a választott műveltségterületi tantárgy tanítására ezeken az évfolyamokon.

Itt a kollégák a szakmai tapasztalatokon túl igyekeznek átadni azokat az ismereteket is, amelyek speciálisak ennél a korosztálynál. A hallgatók feladata, hogy megismerjék az 5-6. évfolyam életkori sajátosságait, a személyiségfejlesztés pedagógiai és pszichológiai vonatkozásait. Feladatként jelentkezik a már alsó tagozat tanítása során megismert és alkalmazott aktív, interaktív és reflektív tanulási technikák, eljárások adaptálása az adott műveltségterületre. A hallgatóktól nagyon alapos és biztos szaktudományos ismeretek szükségesek ahhoz, hogy magabiztosan, felkészülten tudják a tantárgyat tanítani.

A gyakorlaton a hallgatók egész órát tartanak.

A tárgy értékelése: minősített aláírás (gyakorlóiskolai szakvezetők értékelnek)

Összegezve: a csoportos tanítási gyakorlatok lehetőséget adnak azon ismeretek elsajátítására, amik nélkülözhetetlenek a tanítóvá váláshoz. Az egymástól való tanulás a leghatékonyabb tanulási forma, hiszen közvetlenül tapasztalják meg saját és társaik tevékenységében a sikeres és sikertelen pedagógiai, didaktikai megoldásokat. Mivel a hallgató minden tanítási órára saját óratervezettel készül, így a társai által tartott órát is sajátjának érzi, többszörös tapasztalatra tesz szert. A reflexió során is nagyobb rálátással, tudatosan elemzi a látottakat. Ezeken az alkalmakon követelmény az aktív közreműködés.

A már korábban említett óraelemzési szempontok itt is érvényesek.

A gyakorlati képzés során cél a hallgatók bevonása és inspirálása a különböző szemléltető eszközök használatára, készítésére és egyéb taneszközök kipróbálására.

Az iskolai könyvtár lehetőséget teremt a szakirodalom használatára, s erre folyamatos ösztönzést kapnak a hallgatók.

A rendszeres, hetenkénti csoportos tanítási gyakorlatok eljuttatják a hallgatókat arra a szintre, hogy önállóan is tudnak (természetesen szakvezetői segítséggel) tanítási órát tartani, illetve előtte arra felkészülni.

A hallgatók tehetséggondozásának, differenciált fejlesztésének egyik kiemelkedő eszköze és színtere a helyi és országos tanítási verseny/versenyek. A gyakorlatokon kiemelkedő teljesítményt nyújtó, motivált hallgatók megtapasztalják a versenyhelyzetet, és bizonyíthatják pályára való alkalmasságukat.

Az önálló tanítás gyakorlati terepe az **egyéni tanítási gyakorlat**. (VII. félév)

A hallgató az egyéni tanítási gyakorlatát előzetes beosztás alapján a gyakorlóiskolában végzi.

A gyakorlat két hétig tart, gyakorlati jeggyel zárul.

16 órát tartanak a hallgatók, 10 órát alsó, 6 órát felső tagozatban a választott műveltségterület szerint.

Alsó tagozatban minden tantárgyat tanítanak. (3 anyanyelv, 2 matematika, 1 környezetismeret, 4 készségtárgy (ének, rajz, testnevelés, technika).

A gyakorlat során arra törekszünk, hogy összefüggő pedagógiai folyamatként kezeljük a két hetet, óravezetésük egyre inkább önálló legyen, s érezzék a tanórák megtartásának s az arra való felkészülésnek a felelősségét.

A két hetes időszak első napjaiban hospitálnak, megismerkednek az osztállyal, a tanítóval, a tanítói-tanulói taneszközökkel, az iskolai dokumentumokkal, az osztályra vonatkozó csoportprofilal, megkapják a tanítandó tananyagokat.

Így időben, kellő módon tudnak felkészülni a tanításra. Minden tantárgyat hospitálnak és tanítanak is.

A tanítási órákra óravázlattal készülnek, melyet bemutatnak a szakvezetőnek. Csak előzetes jóváhagyás után lehet tanítani.

A csoportos tanítási gyakorlatok során elsősorban az iskolai tantárgyak speciális készségfejlesztésére és szakmódszertani megoldásokra helyeződött a nagyobb hangsúly, míg az egyéni gyakorlatok során előtérbe kerülnek azok a szociális készségek, melyekre minden leendő tanítónak szüksége van munkája elvégzéséhez. Ezekre a készségekre többnyire a jó emberi kapcsolatok fenntartásához is szükség van. Ezek az interperszonális készségek.

A gyakorlat során derülhet fény arra, hogy milyen a hallgató kapcsolata a tanulókkal, hogyan tudja a konfliktusokat felismerni, kezelni, megoldani. Mennyire képes a szakvezető által közvetített követelményeknek és a saját szerepelvárásainak megfelelni, hogyan tudja a tanulókkal tanítóként elfogadtatni magát. Itt derül ki az is, hogy milyen a hallgató munkabírása, munkához való viszonya, feladattartása, hogyan bírja a napi rendszeres munkát, felkészülést, hiszen a munka világával való ismerkedés itt kezdődik.

A szakvezető feladata, hogy a permanens terhelés mellett fenntartsa a hallgató motiváltságát, alakítsa, formálja tanítói attitűdjét, segítse elviselni az esetleges kudarcokat, támogassa azok korrigálását.

Ebben az időszakban már bekapcsolódnak minden iskolai tevékenységbe. Így részt vesznek szülői értekezleten, vagy fogadóórán, szabadidős programokban (mozi, színház, hangverseny), könyvtári foglalkozáson, diákönkormányzati rendezvényeken, tanulmányi sétán, versenyeken, ünnepeken. Megismerkednek az iskolai élet minden szegmensével. Minden órára érdemjegyet kapnak, s az így megkapott jegyeiből lesz a végleges osztályzat. A gyakorlat gyakorlati jeggyel zárul. Ilyen előzményekkel, tanítási tapasztalattal rendelkezik a külső helyszínre, a bázisiskolába érkező hallgató.

2. A mentor, a mentorálás

A mentor, mentorálás fogalmát nehéz pontosan meghatározni, hiszen akár kultúránként más és más lehet a szavak jelentése. Ez nagymértékben függ attól, milyen területen működik, mit várnak el a mentortól szakmai segítő munkája során. A mentor szerepkör nagyon összetett: mesterség, foglalkozás, hivatás.

A mentor a tanítóképzésben, általános értelemben azt a gyakorló tanítót jelenti, akihez a tanítójelölt az összefüggő 8 hetes külső tanítási gyakorlatra megy (a főiskola által meghatározott időben, február 1-től–március 31-ig). Ő az, aki bevezeti a hallgatót a szakmába, akitől folyamatos szakmai támogatást kap, aki szervezi a szakmai gyakorlatát teljesítő hallgató iskolai tanórai, tanórán kívüli és iskolán kívüli tevékenységét, segíti mentoráltját a nehézségek leküzdésében, támogatja folyamatosan fejlődő szakmai önállóságát.

A mentor tanítói (a műveltségi területen adott szakos)diplomával, legalább 5 éves iskolai gyakorlattal (2015-től új megbízás csak szakvizsgával) rendelkező, elhivatott, elismert szakmai tevékenységet folytató, a munkahelyi vezetőjeegyetértésével, a képző intézménnyel kötött megállapodás alapján a felsőfokú intézmény (főiskola) által felkért pedagógus. A mentori munkára való tudatos felkészülés eredményeképpen (pedagógus szakvizsga mentori feladatokra való felkészítő szakirányú továbbképzés) a képző intézmény megbízásával és elvi útmutatásai szerint végzi a gyakorlaton lévő hallgatóval feladatait; vagy az iskolavezetés megbízásából a pályakezdők szakmai szocializációját támogató feladatokat lát el. A kapcsolatban fontos a kölcsönösség, az együttműködés, a fiatal jelölt kollegiális megközelítése, hogy partnerként tekintsen a két fél egymásra az erős kötődéssel jellemezhető bizalmi kapcsolat keretében.

A mentor elnevezés a Pedagógiai Lexikon (1997:456) meghatározása szerint Odüsszeusz fiának, Télemakhosz nevelőjének, Mentornak a nevéből eredeztethető (feladata a fiatal segítése, elméleti és gyakorlati oktatásban részesítése). Később sokféle jelentés kapcsolódott a szóhoz: atyai jó barát, nevelő, pártfogó, segítő, támogató, tanácsadó, tanító, vezető.

A későbbi századokban a tengerészeti és orvostudományi tanító jellegű művekben tűnik fel a mentor kifejezés. Mentoroknak hívták azokat a tapasztalt mestereket, akik a fiatal generációk oktatásában vettek részt. A hadtudományban a gyakorlott katonák, akik az újoncokat bevezetik a hadviselés rejtelmeibe.

A Magyar értelmező kéziszótár (2003:920) szerint a mentor a mai szóhasználatban olyan személyt jelent, aki mint idősebb és tapasztaltabb barát, tanár vagy tanácsadó atyailag segít jó tanácsaival valakit. Munkahelyi környezetben egy munkatárs számára tanácsadóként áll rendelkezésre szakmai kérdésekben. Elkíséri a munkatársat szakmai fejlődése során, példát mutat neki. Ez a megfogalmazás utal arra, hogy kétféle mentorálás is történik az iskolában: a főiskoláról érkezett hallgató és a pályakezdő (gyakornok) segítése. A hallgatók sokféle előírt feladatköri igénnyel érkeznek; a gyakornokok kettő vagy akár több éves gyakorlati idő eltöltésére kötelezettek. A mentoroknak a megfelelés érdekében speciális képzésben célszerű/kell részesülniük.

A mentori tevékenység olyan gondozási folyamat, amelynek során egy képzetesebb vagy tapasztaltabb személy szerepmintaként funkcionál egy kevésbé képzett vagy kevésbé tapasztalt személy számára, tanítja, támogatja, bátorítja, tanácsot ad neki, barátjává válik azzal a céllal, hogy szakmai és/vagy személyes fejlődését előmozdítsa. A tevékenység a mentor és tanítvány folyamatosan gondoskodó kapcsolatának kontextusában zajlik.

A tanítóképzős hallgatók gyakorlati képzésének záró szakaszát a külső, (kívánatos lenne) „vidéki” iskolában, a mentortanárok irányítása mellett megvalósuló tanítási gyakorlat jelenti. Ez a folyamatos, iskolai terepen folyó munka átmenet a tanulói (hallgatói) szerepkörből a tanítóiba. Alapvető célja a szakképzettséghez kapcsolódó gyakorlati ismeretek megszerzése, a képzés során fejlesztett tanítói kompetenciák elmélyítése, gyakorlati alkalmazása a pedagógus tevékenységrendszerének három területén: az oktatásban, a munkahely világával való ismerkedésben és a pedagógiai kutatások fő irányjaiban. A gyakorlat során a jelöltek alkalmazzák a képzés során szerzett pedagógiai, pszichológiai, szakmai ismereteiket és kompetenciáikat, betekintést nyernek az iskolai munka sokszínűségébe, lehetőségük van olyan széles skálájú pedagógiai tevékenységekre, amely során felkészülnek az önálló tanítói

munkára, az oktatásra, nevelésre. Tapasztalatokat szereznek a tanítási órák tartásában, a tanulók megismerésében, ismereteik és személyiségük fejlesztésében, teljesítményük szóbeli és írásbeli értékelésében. Jártasságaik fejlődnek a pedagógiai megfigyelések, az órajegyzőkönyvek rögzítése, az órák elemzése, értékelése terén. A mentornak idő-, energia-, tevékenység és tudástöbblettel kell rendelkeznie. El kell érnie, hogy a rábízott hallgatók ismeretei, tapasztalatai felszínre kerüljenek, tudatosuljanak, fejlődjön önfejlesztő erejük, fejlődjenek pedagógus személyiségjegyeik, képességeik.

Ez a felelősségteljes munka felfogható úgy, hogy a mentornak erőteljesen irányítania kell a jelölt munkáját, konkrét tanácsokkal, javaslatokkal kell őt ellátnia, a munkáját korrigálnia, kritizálnia és elemeznie kell. A másik megközelítés szerint a mentornak reflektálásra kell készítenie a tanítójelöltet. Ebben az esetben a mentor és jelölt közötti interperszonális kapcsolatok kerülnek előtérbe. A mentor bátorít, megerősítést ad, elemzésre készítet, arra ösztönzi a hallgatót, hogy saját tapasztalatainak elemzésével alakítsa saját stílusát.

Ha a mentor felkészültsége nem megfelelő, vagy csak nem fordít elegendő figyelmet a mentoráltjára, akkor a mentorált csalódott lesz, a közös munka nem éri el a kívánt célt. Éppen ezért számba kell vennünk a hatékony mentori munkához szükséges személyiségjellemzőket, szociális készségeket és képességeket. A mentor fontos tulajdonságai:

- a magas teljesítményszükséglet, ambíció
- a mentális és fizikai erőnlét fenntartásának és folyamatos megújításánakképessége
- a lényeglátás és szelektálás képessége
- erkölcsi értékek: kedvesség, humor, lelkesedés, empátia, őszinteség, becsületesség, megbízhatóság, hitelesség, nyitottság
- a kritika elfogadásának képessége
- a kockázatvállalás bátorsága
- együttműködési készség
- mentori motiváció (személyes és társas motiváció)
- önbizalom
- kognitív képesség
- szakértelem
- kreativitás
- rugalmasság

3. Mielőtt megérkezik a jelölt az iskolába

A végzős hallgatók az utolsó félév előtt választják ki a rendelkezésre álló gyakorlóléhelyek (bázisiskolák) listájából az összefüggő gyakorlat színhelyét (ez valamely városi vagy vidéki közoktatási intézmény). Az iskola vezetőjével/az igazgatóhelyetttessel történt egyeztetés után kötelesek a választott külső gyakorló helyszínt a főiskola tanítóképző intézetében az intézeti előadónál vagy adminisztrátornál regisztrálni.

A gyakorlóléhelyről a hallgatók (lakóhelyük figyelembe vételével) a Tanítóképző Intézettel közösen gondoskodnak. Kívánalom, hogy a jóváhagyott helyek a gyakorlat minden igényét ki tudják elégíteni, olyan iskolák/tagintézmények legyenek, ahol optimálisak a feltételek.

A kiválasztás után a gyakorlati képzés intézeti felelőse levelet ír az iskola vezetőjének, amelyben felkéri a tanító szakos hallgatók iskolai gyakorlatának megszervezésére. A gyakorlatot vezető mentortanár személyét a vezető jelöli ki a mentor szakvizsgával rendelkező vagy legkiválóbb gyakorló tanítók közül. A mentorok munkájukért (a főiskolával kötött szerződés alapján) díjazásban részesülnek.

A gyakorlat megkezdése előtt (januárban) az intézetvezető vagy a gyakorlati képzés vezetője aktuális tájékoztatással segíti, útravalóval, útmutatással látja el a hallgatókat. Célszerű lenne, ha ezen a gyakorlatot vezető (külső) mentorok is jelen lennének. Ekkor ők is fontos dolgokat hallhatnának/idézhetnének fel az összefüggő gyakorlat céljáról. Ilyen cél a tanítói pályához szükséges kompetenciák intenzív fejlesztése, a pályaszocializáció elősegítése. A gyakorlaton a jelöltek átfogó képet szerezhetnek az általános iskola 1-6. osztályában folyó nevelő-oktató munkáról, a tanító tartalmi és módszertani munkájáról, az adminisztratív feladatokról, az iskola életéről, a teljes tanítói szerepkört gyakorolhatják. Mindezek által nő a személyes felelősségérzetük, a konfliktushelyzetek megoldására való képességük.

A felsőoktatási intézmény tanító szakán, a gyakorlati képzésben közreműködő oktatók – az intézmény saját belső rendjének megfelelően – a gyakorlat ideje alatt látogathatják a jelölteket a külső gyakorlóléhelyeken. Ilyenkor javasolt a tapasztalatokról írásos feljegyzést készíteni arra a szempontra vonatkozóan, hogy a külső gyakorlóléhelyek milyen minőségben képesek biztosítani az összefüggő komplex gyakorlat szakmai-pedagógiai feltételeit.

A szerződéskötéshez szükséges formanyomtatványokat a képző intézmény biztosítja, a mentorok számára részletes útmutatót ad.

Tájékoztató

A intézmény végzős hallgatóinak 8 hetes összefüggő komplex iskolai gyakorlaton kell részt venniük egy általuk **kiválasztott általános iskolában, amennyiben a felkért iskola vezetője a befogadásról írásban nyilatkozik** és vállalja, hogy jelen tájékoztatóban leírtaknak megfelelően a szakmai gyakorlat feltételeit biztosítani tudja.

Az iskolában folyó szakmai gyakorlat ideje alatt is az egyetem teljes jogú hallgatói és érvényes rájuk az egyetem tanulmányi és vizsgaszabályzata. Ugyanakkor a hallgató köteles figyelembe venni, megismerni és alkalmazni az iskola pedagógiai programját, helyi tanterveit, a szervezeti és működési szabályzat és kollektív szerződés pedagógus munkára vonatkozó előírásait is.

1. Az iskolai gyakorlat célja:

- Segítse elő a korszerű ismeretek tudatos alkalmazását, az oktató-nevelő munkához szükséges készségek és képességek fejlődését a nevelési, a tanítási-tanulási folyamat minden színterén.
- Ismerkedjenek meg az 1-4. osztályos, valamint választott műveltségterületükön az 1-6. osztályos munka tartalmi, módszertani és adminisztratív feladataival.
- A hallgatók kapcsolódjanak be az iskola 1-4. osztálya egyéb munkáiba.
- Igyekezzenek megismerni az iskola belső világát, a pedagógusok és az iskola gyermekközösségét, hogy hatékonyan közreműködhessenek feladataik teljesítésében.
- Szerezzenek tapasztalatokat azokról a közéleti, kulturális és társadalmi viszonyokról, amelyek között hivatásukat gyakorolni fogják.

2. A szakmai gyakorlat időpontja, jelentkezés, beosztás:

A hallgatók szakmai gyakorlatukat

február elejétől március végéig végzik

A 8 hét során lehetőség szerint **1. és 3. osztályban** vagy **2. és 4. osztályban** gyakoroljanak, és ezzel párhuzamosan tanítsák **műveltségterületük** tantárgyát az **1-6. osztályban** is.

A 8 hét során a hallgató a rendelkezésre álló kb. 200 óráját az alábbiak szerint javasoljuk tervezni:

Tanítás (1-4.o. 50 óra) (5-6.o. 10 óra)	60 óra
Hospitálás kb.	50 óra
Tanóra előkészítés kb.	30 óra
A tanítási óra elemzése kb.	30 óra
Napközis foglalkozás vezetése 2 alkalommal kb.	10 óra
Tanórán kívüli tevékenység kb.	20 óra
(énekkar, szakkör, verseny, ünnepély, kirándulás stb.)	

Összesen: **200 óra**

A gyakorlatra történő **beosztásukat** (osztályokba, napközis csoportba) az általános iskola igazgatójától, vagy az általa felkért vezető mentortól kapja meg a hallgató, lehetőleg a **gyakorlat megkezdésének napján**.

Az iskola igazgatója **egy vezető mentort** kérjen fel, mellette jelölje meg azokat a mentorokat, (tanítókat, szaktanárokat) is, akiknél a hallgató óráit tartja, illetve, akik saját osztályukban és tantárgyaikban a hallgató óráinak előkészítését és elemzését végzik. (A bevont mentorok száma az alsó tagozatban minimum 4, a műveltségterületen 1, napköziben 1 fő lesz, mindez azonban a tantárgyfelosztástól függ.)

A mentori feladatokat minimum 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkező tanító(k) és szaktanár(ok) láthatják el.

A hallgatók a gyakorlat ideje alatt kötelesek az iskola munkarendjét megtartani.

3. Gyakorlatvégzés az osztályban

A hallgató a ciklus első napjaiban ismerkedjen meg az iskola, az osztályok munkarendjével, a tanítók, tanárok nevelő és oktató tevékenységével, módszereikkel, adminisztrációs munkájukkal.

A hallgató által feldolgozandó tananyagot a tanító vagy a szaktanár jelöli ki. A tanítási előkészületben és az óra vezetésében a lehető legnagyobb önállóságot kell biztosítani.

Az órára való felkészülést tanítási vázlattal (óravázlat) kell dokumentálni. A vázlatot a tanító, vagy a szaktanár a tanítás előtti napon átnézi, kézjeggyével látja el, s ha szükséges kiegészíti.

Alapvető követelmény, hogy a vázlat az óra tananyagának lényegét konkrétan, pedagógiai és logikai, módszertani szempontból helyesen és áttekinthető formában tartalmazza, tükrözze az órára való alapos felkészülést.

Óravázlat nélkül a hallgató nem taníthat.

A hallgató tanításán a tanító vagy a szaktanár legyen jelen. Az óra vezetését bízza a hallgatóra, s a tanításba (a fegyelmezési eseteket is beleértve) csak kivételes esetben avatkozzon be. Ha a hallgató felkészületlensége miatt a gyerekek tanítása kétséges, vegye át a tanítást, és ebben az esetben az óra érdemjegye elégtelen. A tanítást kövesse a hallgató munkájának megbeszélése és szóbeli értékelése.

A 8 hetes gyakorlat során a fogadó iskola és a hallgató is törekedjen arra, hogy minél több órát tanítson és foglalkozást vezessen.

4. Tanórán kívüli feladatok

A gyakorlat ideje alatt a hallgatónak részt kell vennie az iskolában sorra kerülő minden pedagógiai jellegű munkában: a tanulók korrepetálása, tanulmányi séták, kirándulások, szakkörök, egyéb foglalkozások, szülői értekezletek, nevelőtestületi értekezletek, összejövetel, diák-önkormányzati program, rendezvény, szabadidős tevékenységek stb.

A hallgató(k) önállóan nem vezethet(nek) tanulmányi kirándulást és szülői értekezletet, nem vállalhat(nak) előadást szakmai továbbképzésen, értekezleten, bemutató tanításon, s ezzel nem bízható(k) meg. Tapasztalatcsere jellegű beszélgetésben önállóan részt vehet(nek). A tanítót, szaktanárt rendszeresen több napon át nem helyettesítheti(k), de plusz feladatként órát vagy foglalkozást vezethet(nek), ha erre felkérlik, vagy megbízzák.

5. Zárótanítás

A Szenátus határozata értelmében a zárótanítást a hallgatónak a gyakorlólhelyén kell teljesítenie. A zárótanítás a 8 hetes gyakorlat végén (az utolsó héten) **az iskolában létrehozott bizottság előtt történik.** (A bizottság vezetésére egyetemi oktatót, az iskola igazgatóját vagy helyettesét kérjük fel, tagnak további 3 főt javasolunk (igazgatóhelyettest vagy munkaközösség-vezetőt, vezető mentort és a közvetlenül érintett mentort.)

Egyetemi oktató jelenléte a zárótanításon nem kötelező. Amennyiben jelen van, ő a bizottság elnöke.

A zárótanítás részét képezi az oklevél minősítésének, ezért a képesítési követelmények előírásait figyelembe kell venni.

A zárótanításról jegyzőkönyvet kell felvenni (lásd melléklet) ezen felül **készüljön írásos értékelés is a jegyzőkönyv** mellé a hallgatónak a gyakorlat során nyújtott teljesítményéről (1-

2 oldal). **A zárótanítás érdemjegyét** a zárótanításra létrehozott bizottság állapítja meg (5 fokozatú skála).

6. Az iskolai gyakorlat igazolása, a hallgató jellemzése:

A vezető mentor és a közreműködő mentorok az igazgató vagy helyettes jóváhagyásával saját tapasztalataik alapján közös **írásbeli jellemzést készítenek** a tájékoztatóban lévő feladatok, kötelezettségek teljesítése szempontjából (max. 2 oldal) és **azt a hallgatóval aláíratják**. Az aláírás a jellemzésbe foglaltak tudomásulvételét igazolja. A hallgató az aláírást nem tagadhatja meg, de joga van esetleges ellenvéleményt "Megjegyzés"-ként a jellemzésre rávezetni.

A gyakorlat egészének minősítése

- *kiválóan megfelelt*
- *jól megfelelt*
- *megfelelt*
- *nem felelt meg*

A gyakorlat minősítése a mentorok által kialakított **többségi vélemény** alapján történik.

A zárótanítás jegyzőkönyvéhez kérjük csatolni:

- a hallgató zárótanításra készített tervezetét
- záróvizsga-bizottság írásos értékelését (jegyzőkönyv)
- a két hónapos tanítási gyakorlat értékelését tartalmazó írásbeli jellemzését (1-2 oldal).

A dokumentáció beküldésének határideje: **április vége**

7. Mulasztások bejelentése, igazolása: a 8 hetes komplex szakmai gyakorlaton lévő hallgató esetleges hiányzását – bármilyen okból is következett be – **mulasztása napján jelentse be iskolája igazgatójának**. A munka felvételekor a mulasztást igazoló dokumentumot mutassa be iskolájánál, majd haladéktalanul küldje el a **Debreceni Református Hittudományi Egyetem Tanulmányi Osztályának**.

8. A gyakorlatvezetés díjazása:

A gyakorlati képzésben résztvevő mentorok (tanító, tanárok) részére hallgatónként megállapodás alapján szerinti összeget kapnak.

Ugyanekkor kapja meg a hallgató az őt eligazító útmutatót is, mely tartalmazza a feladatait.

Tisztelt Hallgató!

Értesítem, hogy az összefüggő 8 hetes komplex gyakorlatára
.....év. február 1. – március 31. között kerül sor.

Teendői a gyakorlat előkészítésével kapcsolatban:

1. Keresse fel azon általános iskola igazgatóját, ahol a gyakorlatát el szeretné végezni, és kérje meg az ehhez szükséges igazgatói hozzájárulást az igazgatónak szóló levél alapján, majd a befogadó nyilatkozatot küldje vissza legkésőbb ...év. **december 11-ig.**
2. Ezzel egyidőben a mellékelt tájékoztatót is ismerje meg, majd nyújtsa át az intézményvezetőnek, hogy az iskola a rá váró feladatokról, még fogadási döntésük előtt tájékozott legyen.

Külön is szeretném a figyelmét felhívni a Szenátus határozatára, mely alapján összefüggő szakmai gyakorló hely kiválasztása olyan iskolára essék, ahol az alsó tagozaton más-más osztályban taníthat, illetve ezzel párhuzamosan végezheti műveltségterületének megfelelő tanításait az 1-6. osztályokban.

A 8 hetes gyakorlat zárótanítással fejeződik be. A zárótanítás tantárgya, az 1-4. osztályok tantárgyainak egyike, vagy a műveltségterületének tantárgya, melyet **sorsolással fogunk eldönteni a 8 hetes gyakorlat megkezdése előtt az egyetem Tanulmányi Osztályán 201.... január-n.**

A zárótanítás lebonyolítása az erre a célra létrehozott iskolai bizottság feladata (3 fős), melynek vezetője az igazgató vagy helyettese, az egyetem oktatója, a munkaközösség-vezető és az adott tantárgy szakvezetője (gyakorlatvezetője).

A zárótanításról jegyzőkönyvet kell készíteni, ehhez csatolni kell a hallgatói óravázlatot, valamint a szakvezető által készített részletes (1-1,5 oldal) értékelést.

Mindezekről a tájékoztatóban szintén részletesen szólunk.

A levelet és a hozzá tartozó mellékleteket szíveskedjen átadni az iskola igazgatójának és kérje meg a mielőbbi válaszára.

Kérem, hogy a fentiekben leírtak szerint járjon el.

Debrecen, 201... ..

Szívélyes üdvözlettel:

szakfelelős

BEFOGADÓ NYILATKOZAT

.....

..... **Általános Iskola**

Iskola e-mail címe:.....

Telefonszáma:.....

Vállaljuk, hogy az alábbi tanító szakos hallgatót(kat) a 8 hetes szakmai gyakorlatra fogadjuk.

Az 201../201... tanév szakmai gyakorlatának ideje:

201... február 1. - március 31.

Hallgató neve	Osztályok: 1 és 3. osztály vagy 2 és 4. osztály	Osztálytanító(k) Szaktanár(ok)

.....

p.h.

Igazgató

4. A bázisiskolák (a gyakorlólhelyek)

A főiskola által kiválasztott partnerintézmények a gyakorlati képzést segítő regisztrált, általában vidéki külső gyakorlólhelyek. A bázisiskolák vagy partneriskolák kiválasztása meghatározott szempontok alapján történik. Fontos az iskola elismertsége, milyenek beiskolázási mutatói, versenyeredményei. Olyan professzionális műhelyek, ahol nagyszerű együttműködés folyik a mentor és tanítóképzős hallgató között. Jó, ha több mentor is dolgozik az intézményben, ha folyamatosan fogadnak hallgatókat (levelezősöket is).

Fontos a gyakorlólhelyeknek a főiskolával való együttműködése, a kapcsolattartás, mert a mentori munkát mindkét intézménynek el kell ismernie. Az együttműködés rendszerét ki kell alakítani, át kell gondolni a kapcsolattartás tartalmi és metodikai vonatkozásait.

Van lehetőség a bázisiskolák közötti kapcsolattartásra is, ezáltal erősíthető a műhelymunka jelleg. Meghatározott szempontok alapján sor kerülhet a gyakorlati félév végén (áprilisban, májusban) tapasztalatcserére, hosszabb személyes beszélgetésekre. Hasznos lehet a gyakorlat ideje alatt a kölcsönös hospitálás, amikor a mentor a mentornál vagy a másik mentor hallgatójánál látogat órát, és azt megbeszélés követi.

A főiskolán tantárgy-pedagógiát oktatókkal, a gyakorlóiskolai gyakorlatvezető tanárokkal is szervezhető összegző beszélgetés, tapasztalatcsere a gyakorlatukat befejezett hallgatók jelenlétében főiskolai helyszínen. Hasznos a folyamatos reflektáló kapcsolat

5. A folyamatvezérlés

5.1. Az első találkozás

A gyakorlatra készülő hallgató már január végén felkeresheti a számára kijelölt mentorokat a gyakorlólhelyen, ismerkedhetnek egymással. A mentorról való beszélgetés során arról is szólhat, milyennek látja magát „kistanítóként”. Hagyatkozhat a főiskolai csoporttársak megítélésére is. A személyiségvonásokról érdemes majd egy hónap után, később a gyakorlat végén újból beszélgetni. Akár fejlődési naplót is készíthet mindkét fél, ahol rögzíthetik a személyes kompetenciákat (erősségek, gyengeségek, min kellene, hogyan kellene változtatni), írhatnak jegyzetet a szakmai (a tantárgyi ismeretek színvonala, a kivitelezés, alkalmazás színvonala), a szociális (együttműködés a tanítványokkal/diákokkal, kollégákkal) kompetenciákról is.

5.2.Beosztás

A hallgatót a folyamatos munkára a mentora osztja be. Célszerű legalább kéthetes programot tervezni az alaposabb felkészülés, előkészítés érdekében. Először (az első héten/napokban) a jelölt tájékozódik, ismerkedik az iskola, az osztályok munkarendjével, a szokásokkal, a kollégákkal, a tanulókkal, a mentor oktató-nevelő és adminisztrációs munkájával, pedagógiai eljárásaival. Közben hospitáljon a mentor (engedéllyel más kollégák) óráin az 1-4. osztályokban valamennyi órán, 5-6. osztályban a választott műveltségi területhez kapcsolódó órákon.

A második héttől kezdődően folyamatosan önálló osztálytanítói munkát végez, szem előtt tartva a fokozatos terhelést. A hallgatónak a tanítási órákra, foglalkozásokra tervezettel/vázlattal kell készülnie, amelyeket a mentorának be kell mutatnia. Ha szükséges, a mentor útmutatásai alapján javítania kell a hibákat. A tervezet/vázlat tükrözze a hallgató alapos felkészülését az órára/foglalkozásra, szakmai szempontból igényes, pontos legyen, formája jól áttekinthető.

Segíteni kell a jelöltet abban is, hogy színvonalas munkája érdekében hozzáférjen a szükséges eszközökhöz, az iskolai technika által nyújtott lehetőségekhez.

A gyakorlat tapasztalatait jó, ha a mentorált portfólióban összegzi. A portfólió készítésének technikáját a mentor segítségével elsajátíthatja/elmélyítheti. A gyakorlat során összegyűlt írásbeli munkákat a két hónapos tanítási gyakorlatbefejezése után a hallgatónak érdemes megőriznie, ha szükséges, bemutatnia a gyakorlóiskolai szakvezetőjének/mentorának.

(Minta a **fejléc** elkészítéséhez)

A pedagógus neve:

Műveltségi terület:

Tantárgy:

Osztály:

Az óra témája:

Az óra cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő attitűd, készségek, képességek, a tanítandó ismeretek (fogalmak, szabályok stb.) és az elérendő fejlesztési szint, tudásszint megnevezése:

Az óra didaktikai feladatai:

Tantárgyi kapcsolatok:

Felhasznált források (tankönyv, munkafüzet, feladat- és szöveggyűjtemény, digitális tananyag, online források, szakirodalom stb.):

Dátum:

Idő-keret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	

6. A tanítási órákhoz kapcsolódó tevékenységek

6.1.Hospitálások

A hallgató az első néhány napon (az első héten) hospitál, ismerkedik az osztály munkarendjével, a tanulókkal, a mentorok nevelő és oktató tevékenységével, osztályfőnöki munkájával, az adminisztrációval, a pedagógiai eljárásokkal. Ezekben aktív segítséget is nyújt.

Kiderül, hogy a hallgatók számára hitelesebbek a mentortanár tapasztalatai, mint az, amit a főiskolán előadásokon, szemináriumokon hallott. Ezek az ismeretek, módszerek, eljárások, technikák a mentor szájából hallva nyernek valódi értelmet az iskolai környezetben, és ezek a későbbiekben is használható tudásként maradnak meg.

A tanítási órán, a napköziben tett hospitálások mellett a mentorált ismerkedik az intézmény tevékenységrendszerével, szokásaival, hagyományaival, a dokumentumokkal. Megismeri az intézmény működését meghatározó legfontosabb törvényi, rendeleti háttér, a fenntartói irányítás és intézményi belső szabályozás dokumentumait. Megismeri az iskola szervezeti felépítését, működési rendjét (SZMSZ, házirend), minőségirányítási rendszerét. Ismerkedik a jelölt az iskola, a család együttműködési formáival (iskolaszék, szülői munkaközösség). Kapcsolatba kerülhet a fejlesztő pedagógussal, az iskolapszichológussal. Közben feljegyzéseket, jegyzőkönyveket készít. Minden nap végén célszerű megbeszélni a mentorról a tapasztaltakat, választ adni/kapni a felmerülő kérdésekre. A mentornak komolyan kell

vennie feladatát, hinnie kell abban, hogy tud segíteni a jelölteknek, képes saját tapasztalatairól, nézeteiről, fejlődéséről, elképzeléseiről őszintén beszélni. Sok és részletes, kritikus visszajelzést kell adnia, ezáltal a reflektív, önreflektív képessége átlagon felülivé válik a gyakorlatvezetés során. megállja helyét az a megállapítás, hogy minden jó mentor jó tanár, de nem minden jó tanár jó mentor.

Fontos, hogy a képző intézmény és a gyakorlóhelyek/bázisiskolák követelményei összhangban legyenek egymással, mert az elvárások, nézetek különbözősége frusztrációt okozhat a tanítójelöltben. Az a cél, hogy a hallgató megtanulja a tanulmányai során szerzett elméleti ismereteket a gyakorlatban alkalmazni. A két intézmény között valóságos partneri viszonyt kell kialakítani, hogy hasonló nézeteket valljanak az együtt munkálkodó felek.

6.2.Tervezetírás, óravázlatok készítése

Jó, ha a hospitálások után a mentorok a hallgató kezébe adják a saját mintatervezetüket (benne a gondosan kidolgozott felzetekkel, amelyek tartalmazzák a tanítandó anyagot, a célokat: a nevelési, oktatási képzési célt, a szemléltetés eszközeit, a fejlesztendő kompetenciákat). A tervezés formai követelményeinek a hallgatóknak is eleget kell tenniük (kezdetben tervezetet kérjenek a mentorok, később a vázlatos megfelelő forma a felkészüléshez). A főiskolai hallgatóknak a tantervi követelményeket ismerniük kell, a fejlesztendő képességeknek meg kell jelenniük a feladatokban. A mentornak a tartalmi pontatlanságokat, hiányosságokat javítania kell a tervezetek átnézése után, a közös megbeszéléseken. Az esetleges javaslatokat, ötleteket érdemes bele is írni a jelölt tervezetébe. Egyéni ötleteiket érdemesnek kell tartani a kipróbálásra.

6.3.Tanítások

A külső gyakorlat során az intézmény mintatantervében szereplő előírásokat tanítás kell a hallgatóknak teljesíteniük.

A hospitálások után kezdi meg a mentorált igazi gyakorlati munkáját, amikor már önállóan vezet különböző foglalkozásokat, irányít tanórai munkát. A mentornak a tanítási órák anyagát lehetőleg egy osztályon belül több, egymást követő, egymásra épülő órában jelöljék ki, törekedve az előkészület és óravezetés minél nagyobb fokú önállóságára.

A jelölttel közösen egyeznek meg az óra anyagában (a tantervi haladást szem előtt tartva), megbeszélik a javaslatokat. A mentor kérdezze meg a hallgatót korábbi (gyakorlóiskolai)

tapasztalatairól! Javaslatokat kell tennie, gyakorlatias tanácsokat adnia, hogy minél könnyebb, eredményesebb legyen a rábízott tanítvány felkészülése. A hallgatók a mentor által adott gyakorlatias tanácsokat nagyra értékelik, többnyire megfogadják azokat.

A tanítási óra tervezetét a mentor a tanítás előtti napon alaposan átnézi/megnézi, kézjeggyével ellátja, és ha szükséges, a hallgatóvak kiegészíteti, javíttatja. A hallgató csak a mentortanár által jóváhagyott tervezet/vázlat alapján taníthat. A jó mentorok valóban segítik a hallgatókat, viszonylag hosszú, tartalmas szakmai beszélgetéseket folytatnak velük, több használható visszajelzést adnak számukra.

A megbeszélésekre a jelöltek konkrét szempontokat (a képességek, készségek fejlesztése, az irányultság fejlesztése, az akarati tulajdonságok, a gondolkodás fejlesztése) is kapnak az általános szempontok (az óra felépítése, az alkalmazott munkaformák, módszerek, feladattípusok, eszközhasználat, az óra szervezése, légköre, szakmai színvonala, a kérdéskultúra, a nevelési lehetőségek kihasználása, motiválás, differenciált fejlesztés, eredményesség, időbeosztás) mellett. Így figyelmük jobban ráirányul egy-egy pedagógiai jelenségre.

6.4. Óramegbeszélések, elemzések

A tanításokat a délután folyamán megbeszélések követik. Először a jelölt értékeli a végzett munkát. Az önelemzés során tovább kell fejleszteni a hallgató önelemzési, önértékelési képességét (mit – miért – hogyan – mivel tanított/fejlesztett), mert a cél, az órán lezajlott folyamat tudatos vizsgálata. Törekedni kell a komplex óraelemzésre. Az órai folyamatokat összefüggésbe kell hozni a tanítási-nevelési célokkal, feladatokkal. Az eredményességet, hatékonyságot kiemelten kezelve arra is rá kell mutatni, mit miért nem sikerült megvalósítani, hogyan lehetne eredményesen javítani a hibákat. Tanácsokkal, új ötletekkel kell megerősíteni a jót, további motivált munkára ösztönözni a szinte teljes munkát végző ifjút.

7. Konfliktushelyzetek a gyakorlat során

A konfliktusok természetes jelenségek a mindennapi életben, így az iskolában is. Oka lehet, hogy a személyes kapcsolatokban a felek érdekei és szükségletei ütköznek, és azok egyfajta feszültséget keltenek. Fakadhatnak a felek eltérő értékrendszeréből (pl. ütközhetnek a mi a jó, mi az igazságos kérdésekben), amikor a saját értéküket rá akarják erőltetni a másik félre, nem mutatnak megértést, valamit eltérően értelmeznek. Lehet a konfliktus oka az egymás közötti

viszony, ami kialakulhat azért, mert félreértés történt, rossz volt a kommunikáció, vagy hibás megfigyelés, esetleg előítélet is közrejátszhat benne.

A konfliktus megnyilvánulhat vitában, egymásra oda nem figyelésben, a kommunikáció minimálisra csökkentésében, veszekedésben.

A mentoroknak javasolt a problémamegoldásban együttműködni a mentorálttal, kölcsönösen kielégítő megoldást találni. Problémakezelő stratégiákat kell megismerni, kialakítani, mert azok segítenek a megoldások során.

A gyakorlat idején lehet konfliktus a mentor és a mentorált között, a mentorált és a tanítványok között, de a tanítványok esetében az egymás közötti ütközéseket kell leggyakrabban orvosolni. A mentornak, ha lehet, meg kell védenie hallgató tanítványát a félreérthető helyzetektől. Először célszerű felvázolni a helyzetet, majd tudatosítani a problémát, megismerni a konfliktus okát. Utána jöhet a konfliktus megoldása, ami lehet rövidebb vagy akár hosszabb folyamat is.

Miből adódhatnak konfliktusok a gyakorlat során? Például a hallgató szakmai ismereteinek hiányából, motivátlanságából, kirívó magatartásából, a kollégákkal való illetlen viselkedéséből, nem iskolába illő öltözködéséből eredhet összeütközés. Lehet ok a hallgató felkészületlensége, a pontatlansága, amikor nem készíti el időben az írásbeli feladatait, a személytelen tanítás, a könnyelműsége, lezsersége az óravezetés során. Okozhatja a feszültséget a korkülönbség, a nem megfelelő hangnem, esetleg ha a mentornak kevés az ideje, nem tudja eléggé segíteni a fiatal „kollégát”.

A társadalom, a felnőttek (tanítók, szülők) problémamentes gyerekekre vágnak, mégis egyre inkább adódnak konfliktusok az intézményekben. Az lenne jó, ha a tanítók felkészültek lennének a problémák megoldására, ha ismernék a konfliktuskezelés alapelemeit. A megnyugtató megoldásokra nagy szükség lenne.

A hallgató feladatai a bázisiskolában:

ismerkedés az iskolával (a leendő munkahellyel): sajátosságok, munkaszokások

az iskolai dokumentumok (pedagógiai program, házirend) megismerése

ismerkedés a korosztállyal, a kollégákkal

hospitálások a mentornál (esetleg más tanítóknál)

az iskolai dokumentumok (az anyakönyv, bizonyítvány, iskolalátogatási igazolás, egyéb iskolában használatos nyomtatványok) megismerése

a tanulók tevékenységének, magatartásának megfigyelése órán

osztálytanítói feladatok az 1-4. osztályban valamennyi tárgy esetében

a választott műveltségi terület tanítása az 1-6. osztályban

a tanítói szerepek megismertetése: az iskola-előkészítés, iskolakezdés követelményei

a tanítási óra tervezése, szervezése, szakszerű elemzése

az oktatástechnikai eszközök kezelése

a tanítványok differenciált fejlesztése: a lemaradók, hátrányban szenvedők, tanulási nehézségekkel küzdők; átlagot meghaladó teljesítményűek, tehetséges tanulók kezelése

E-napló megismerése

az elmélet és gyakorlat összekapcsolása

felügyelet az óraközi szünetben

tízóraiztatás

8. Egyéb iskolai, tanórán kívüli tevékenységek

A hallgatók a mentor irányításával részt vesznek egyéb iskolai tevékenységekben is. Végeznek osztályfőnöki munkát: ellátnak adminisztrációs feladatokat, megtanulják a napló (elektronikus napló) vezetését, az osztályzatok, értékelések beírását.

Részt vesznek iskolai rendezvényeken (ünnepélyek, versenyek, szülői-, tantestületi-, munkaközösségi értekezletek, tanulmányi séták, kirándulások). Ismerkednek az iskolai könyvtárral, az iskolarádió munkájával, a számítógépes hálózattal, az ifjúságvédelemmel foglalkozó kolléga munkájával. Az ifjúságvédelem, mentálhigiéné, drogpreevenció és iskolai agresszió, konfliktuskezelés egyre nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon a megváltozott élet következtében.

Van lehetőség megismertetni a hallgatókat egy-egy tanuló életével, a családi háttérrel, az iskolai évek alatti pályájával. Érdemes megismerniük a sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű tanulókkal, kisebbségi csoportokkal való bánásmód (segítő attitűd, empátia, tolerancia, előítélet-mentesség) mikéntjét. Részt vesznek a diák-önkormányzati üléseken is, és egyéb DÖK rendezvényeken is..

A hallgató feladatai a tanórán kívüli tevékenységekben:

napközi otthon (szervezeti rendje, tanulmányi foglalkozás, szabadidős tevékenység) megismerése, foglalkozás tartása

nevelési értekezleten való részvétel

osztályrendezvény előkészítése, esetleg vezetése

farsang megszervezésében való részvétel

korrepetálás tartása

szakkörtevékenység megismerése

sportrendezvényeken való közreműködés

ismerkedés a tanulmányi séta és a kirándulás szervezésével

szemléltető anyagok készítése

szülői értekezleten, fogadóórán (a család és iskola közti kapcsolat formái) való részvétel

hospitálásmunkaközösségi értekezleten

diák-önkormányzati rendezvények aktív segítése

iskolai ünnepélyek, rendezvények támogatása

tehetséggondozás, felzárkóztatás

9. Iskolán kívüli tevékenységek

A gyakorlati képzésben, a külső iskolai gyakorlaton fajsúlyosabb/hangsúlyosabb szerepet kell kapnia az iskolán kívüli tevékenységeknek. Az eddigi összefüggő gyakorlatok során nem

igazán teljesültek az elvárások ezen a területen. Problémaként merülhet fel, hogy ki irányítsa az ilyen feladatokat, ki ellenőrizze a végrehajtást, ki értékelje; technikailag hogy lehet ezeket kivitelezni. A mentor irányíthatja a tapasztalatszerző munkát, segítheti a mentorált tapasztalati tanulásának hatékonyabbá tételét. Mindenképpen fontos lenne a tapasztalatszerzés, a támogató, segítő rendszerek megismerése. Úgy vélhető, a mentortanár szakmai tudása alapján rendelkezik a külső környezeti kapcsolatok (pl. a fenntartók, szociális és egészségügyi intézmények, kulturális és gazdasági környezet, sportszervezetek stb.) ismeretével. Néhány javasolt intézmény/intézet/szervezet, ahová eljuthatnak a mentor segítségével a mentoráltak:

- A helyi önkormányzat
- Oktatási Hivatal
- Pedagógiai Intézet (továbbképzések, versenyek, szakszolgálat stb.)
- Gyermek- és Ifjúságvédelmi Központ (a veszélyeztetett tanulók segítése, agresszió, konfliktuskezelés, drogprevenció)
- Családsegítő szolgálat (az iskola – család kapcsolata, a tanulók szociális helyzete, a hátrányok, veszélyeztetettség felismerése, iskolai kezelésének módja, a sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű tanulókkal, kisebbségi csoportokkal való bánásmód megismerése)
- Diákjoggal foglalkozó intézmények
- Családok átmeneti otthona (kapcsolatépítés a gyermekvédelmi alapellátási intézményekkel)
- Kollégiumok, diákotthonok (kollégiumi élet, a kollégium és iskola együttműködése)
- Nyelviskolák
- Sportegyesületek (egészségnevelés)
- Tánccsoportok
- Könyvtárak (tehetséggondozás, gazdagító programok megismerése, a kreativitás-fejlesztés metodikai sajátosságai, szervezeti keretei)
- Művelődési otthonok, kultúrházak stb.

10. Összegzés, értékelés, minősítés

A közös munka során, annak eredményeképpen a hallgatónak lehetősége nyílt tapasztalatok (a tanítói munkamorál, a tanítványokhoz való viszony stb.), modellek (a házi feladat ellenőrzése, egyéni ellenőrzés, a házi feladat előkészítése stb.) gyűjtésére, az új(kooperatív) technikák

elsajátítására, eszközök (interaktív tábla) használatára, az elmélet és gyakorlat összekapcsolására. A mentor követendő példa a mentoráltja számára.

A gyakorlat befejezése után a gyakorlatvezető mentorok és az igazgató vagy helyettese jelenlétében a hallgatóval együtt összegzik a jelölt által látogatott, megtartott tanítási órák, egyéb foglalkozások (a napközi otthonban tartott szabadidős vagy tanulmányi foglalkozás) számát. Majd (osztályonként, tantárgyanként), felsorolásszerűen az egyéb tevékenységeket (korrepetálás, tehetséggondozás, felzárkóztatás, tanulmányi séta, kirándulás, diák-önkormányzati munka, szülői értekezlet, fogadó óra, nevelőtestületi értekezlet, továbbképzés, iskolai ünnepség, rendezvény).

A gyakorlat követelményeinek figyelembevételével igazolják a gyakorlat teljesítését, minősítik a végzett munkát: jól megfelelt, megfelelt, nem felelt meg fokozattal.

A minősítés kiegészül egy részletes írásbeli jellemzéssel.

Az összefüggő komplex iskolai gyakorlat végző hallgató jellemzésének szempontjai:

Szakvezetői vélemény

.....

hallgatóról

A gyakorlat helyszíne (iskola, osztály(-ok)):

A gyakorlat ideje:

Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás

(Az órán és megbeszélésen a tanító biztos pedagógia és tantárgypedagógiai tudásról, korszerű szakmai szemléletről tesz bizonytságot. A fejlesztési területek, nevelési célok közül a 6 – 12 éves korosztályhoz szorosan kapcsolódókat kiemelten figyelembe veszi. A tanítási órán átgondoltan, pontosan használja a szakszavakat. Fő módszertani megközelítése a szemléltetés, és a tevékenységen keresztüli ismeretelsajátítás.)

A pedagógiai folyamatok, tevékenységek tudatos tervezése (óravázlat, szemléltetés, táblakép):

(Az ismeretanyag elsajátíttatását és a képességfejlesztést egységes folyamatnak tekinti. A tapasztalatokat reflektív módon elemzi, értékeli. Kommunikációjában alkalmazkodik a tanulók megértéséhez, és összhangot teremt a tudományos és tanórai szakterminológia között. A tanórán a funkciónak megfelelő didaktikai lépéseket követi. Óraterve informatív. Az óra egyes lépései koherens egészet alkotnak, amelyet a lépések közti jól megtervezett átmenetek biztosítanak. A szemléltetés célirányos, változatos. Az időtervezés teljesíthető, arányos a beosztás. A tudatos tervezés mellett is képes a változtatásra.)

A hallgató pedagógiai tevékenységeinek megvalósulása (módszertani eszköztára):

(Az órán előzetesen megbeszélik az ajánlott tanulási stratégiát. A tanuló tanulási problémájának megfelelő feladatot tervez. Felhasználja a tanulóközpontú módszereket (pl.: kooperatív technikák, vita, közvetlen szemléltetés), a tanulóközpontú munkaformákat (egyéni, páros, csoportos munka).

A hallgatói tevékenység során megjelenő tanulói személyiségfejlesztés szintje:

(A tantárgy-specifikus alapelveket, eszközöket, eljárásokat felhasználja az egyéni bánásmód lehetőségeiben is. Figyelembe veszi a tanulók életkori sajátosságait, előképzettségét, intellektuális környezetét, különösképpen a nyelvi hiányt és hátrányt a befogadáshoz. Egyéni eljárásokat alkalmaz a hátrányos helyzetű tanulók képzésében, a felzárkóztatásban és a tehetséggondozásban. Az egyéni érdeklődés alapján osztja szét a feladatokat, így mindenkit sikerélményhez juttat.)

A hallgató részvétele a tanulók közösség alakításában, fejlesztésében:

(A tanító az órán a konfliktus megelőzése érdekében tisztázza az elvárt viselkedési módot, az értékelés kritériumait. Döntési helyzetet teremt, melyben ütközteti az eltérő véleményeket. A vita alatti indulatok felismertetésére és tudatosítására törekszik. A demokratikus attitűdök fejlesztése megjelenik a tanórán (pl.: kooperatív csoportmunkát igénylő játékokat szervez, feladatokat ad, melyek csak együttes megoldás esetén adnak jó eredményt). Csoportszervezés során fellép a kirekesztés és az egymással szemben megnyilvánuló agresszió ellen.)

A hallgató értékelő és önértékelő tevékenysége:

(Törekszik az órákon a folyamatos formatív visszajelzésre a tanulás támogatása érdekében (pl.: néhány szavas, egy-két mondatos megjegyzést fűz a tanulók megnyilvánulásaihoz, megtervezi a rendszerezés-rögzítéshez kapcsolatos - lényegkiemelő, összefoglaló, vagy

értékelő - visszacsatolási metódusokat). Értékelési szempontjainak alkalmazása egyértelmű és követhető. Az órán adott visszajelzései tömörek, lényegre irányulnak. Mindig a teljesítményt, és nem a tanulót értékeli. A visszajelzései ösztönző hatásúak.)

A hallgató kommunikációs képessége (együttműködés, infokommunikációs eszközök):

(Biztosítja a fegyelmet. Hangereje a céloknak megfelelő, nem zavarja az egyéni feladatvégzést. Viselkedése nyugalmat áraszt, mozgása célszerű. Közlései, utasításai egyértelműek tanulók számára. Magyarázatai képszerűek, követhetőek. Előadásmódja természetes. Felolvasása élményszerű. A térszervezésnél tudatosan készül arra, hogy szembenézhessenek a beszélővel a hallgatók; kerüli óravezetésével a túl kritikus megszólalásokat.)

A hallgató pedagógiai elkötelezettsége, szakmai felelősségvállalása a saját szakmai fejlődéséért:

(A tanító tisztában van személyiségének előnyeivel és hátrányaival. Az óra megbeszélésén elemzi, értékeli saját pedagógiai munkáját, melyhez elemzéséhez szempontokat tud kapcsolni. Külső megfigyelő segítségével képes fejlesztő, előremutató javaslatok megfogalmazására, saját tevékenysége hatékonyságának növelésére.

Az infokommunikációs technológiai ismeretei legalább felhasználói szintűek. Követi a munkájához szükséges szakirodalmat, újfajta szemléltető-anyagokat épít be a tanórákba.)

A hallgató minősítése: _____

(osztályzat 1-5)

Dátum: _____

aláírás

A zárótanítás a gyakorlati képzés utolsó mozzanata.

Ezen az órán ad számot a hallgató a rátermettségéről, tudásáról, az eddig tanult elméleti – gyakorlati - szakmai ismereteinek ötvözéséről, alkalmazásáról; tanítói képességeiről, pedagógiai attitűdjéről.

Részletes óratervet kell készítenie, igyekeznie kell szakmai és pedagógiai ismereteit hasznosan és célszerűen alkalmazni.

Az óratervezés részletesen tartalmazza az óra anyagát, a módszereket, a különböző technikákat, munkaformákat, tevékenységeket, kapcsolódásokat más tantárgyakhoz, ismeretekhez; a szemléltető eszközöket, stb.

Tükröznie kell pedagógiai kultúráltságát, sokszínűségét.

A hallgatónak a zárótanítás után részletes, mindre kiterjedő önelemzést kell végeznie. (ezt kívánták megalapozni, s előkészíteni a csoportos tanítási gyakorlatok óraelemzéseit)

Így épül fel a hallgatók gyakorlati képzése, a tanítói hivatásra való gyakorlati, iskolai felkészítés.

A főiskolán töltött 8 félév mindegyikében jelen van a gyakorlóiskolában / iskolában, ami segíti az elméleti ismeretek megerősítését, gyakorlati alkalmazását.

Fokozatosan ismerkedik a feladattal, a tanítással, a gyermekekkel való foglalkozással.

A szemléltető, megfigyelő hallgatótól (I. félév) jutunk el fokozatos terhelés és feladatadás mellett a havi 25-30 órát önállóan előkészítő és megtartó tanítójelöltig (VIII. félév), aki a sikeres államvizsga után tanító lesz.

Természetesen nem tanító lesz, hanem tanítónak válik, s ezt alapozzuk meg a gyakorlóiskolában.

A zárótanítás értékelése: érdemjegy (bizottság értékeli, az érdemjegy a diploma minősítésének részét képezi)

A fent leírtakból következik, hogy a gyakorlati felkészítés az elméleti képzéssel egyenrangú, azonos jelentőségű feladat. Vagyis a tanítóképzés nem lehet vagy csak elméleti ismeretek, vagy csak gyakorlati képzési feladatok összessége, hanem ennek is, annak is szoros együttese, funkcionális egysége.

A tanítóképzésben a gyakorlati képzés tehát olyan sajátos tanulási – tanítási forma, melyben az oktató, a szakvezető és a hallgató együttesen tevékenykedik.

A hallgatók gyakorlati képzésekor nyújtott teljesítményeit adekvát szempontok szerint permanensen értékeljük. A követelmények alapján megállított kritériumrendszer nem csak a hallgatók pillanatnyi teljesítményét hivatott értékelni, hanem lehetőséget ad a fejlődésre, illetve mintát is ad a hallgatók jövőbeli önértékelési és értékelési gyakorlatához.

A zárótanításról a bizottság jegyzőkönyvet készít, amely hivatalos dokumentumként szolgál.

Jegyzőkönyv

(hallgató neve)

zárótanításáról

1. A zárótanítás időpontja: 201.... hó nap

2. A zárótanítás helye:

.....iskola/..... osztály.

3. A zárótanítás tantárgya:

4. A zárótanítás témája:

5. A zárótanítás tananyaga:

.....

6. A zárótanításra vonatkozó észrevételek, megjegyzések /rövid értékelés/:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
7. A zárótanítás érdemjegye:

.....
osztálytanító

.....
a zárótanítás elnöke

P. H.

.....
bizottsági tag

.....
bizottsági tag

A lepecsételt jegyzőkönyvhöz mellékelni kell a zárótanítás óravázlatát és az értékelést.

A zárótanítás érdemjegye a nyolc pedagóguskompetencia mentén kerül megállapításra, ezzel is segítve és készítve a hallgatót a rá váró gyakornoki feladatokra.

Zárótanítás

Értékelés

Jeles	1. kompetencia: <i>Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás</i> - biztos pedagógiai és tantárgypedagógiai tudásról, korszerű szakmai szemléletről tesz bizonytságot - átgondoltan, pontosan használja a szakszavakat, szabatosan fogalmaz - az órán kitűzött célokhoz és meghatározott feladatokhoz a 6 - 12 éves gyermekek életkorának megfelelően közelít - fő módszertani megközelítése a szemléltetés, és a tevékenységen keresztüli ismeretelsajátítás - megfelelő arányban tervezi a tanóráin a konvergens és divergens
--------------	--

gondolkodás fejlesztését

2. kompetencia: *Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók*

- az ismeretanyag elsajátíttatását és a képességfejlesztést egységes folyamatnak tekinti
- a gyakorlatok nehézségi fokában igazodik a tanító a tanulók tudás- és fejlettségi szintjéhez
- a tanító a tanórán a funkciónak megfelelő didaktikai lépéseket követi
- az óra szakaszai logikailag egymásra épülnek
- felhasználja a tanulóközpontú módszereket (pl.:kooperatív technikák, vita, közvetlen szemléltetés), a tanulóközpontú munkaformákat (egyéni, páros, csoportos munka)
- óraterve informatív; az óra egyes lépései koherens egészet alkotnak, amelyet a lépések közti jól megtervezett átmenetek biztosítanak; a szemléltetés célirányos, változatos; az időtervezés teljesíthető; a tudatos tervezés mellett is képes a változtatásra; ezt indokolja a megbeszélésen.
- a tanító az órát értékeléssel zárja, melynek során utal az eredményességet befolyásoló tényezőkre

3. kompetencia: *A tanulás támogatása*

- a tanórán az érdeklődés fenntartásának alapvető módszere a tevékenykedtetés
- a látott órán szabad volt kérdezni és hibázni is
- lehetőséget teremt a differenciálásra, az egyéni, páros és csoportos feladatvégzésre, a digitális eszközök alkalmazására; támogató légkört alakít ki
- a tanuló tanulási problémájának megfelelő feladatot tervez

4. kompetencia: *A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség*

- figyelembe veszi a tanulók életkori sajátosságait, előképzettségét, intellektuális környezetét; egyéni eljárásokat alkalmaz a hátrányos helyzetű tanulók képzésében, a felzárkóztatásban és a tehetséggondozásban
- hatékony tanulásszervezési eljárásokat alkalmaz
- a tanulók személyiségét, értelmi, érzelmi szintjét, érdeklődését szem előtt tartva választ a szakmai, módszertani lehetőségek közül

5. kompetencia: *A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység*

- megmutatkozik a tanító elkötelezettsége az egyenlő bánásmód elve mellett
- pozitív visszajelzéseket ad
- a tanító a felmerülő problémákat fejlesztési feladatként értelmezi; az órán az aktuális konfliktus megoldásával nem vár
- a demokratikus attitűdök fejlesztése megjelenik a tanórán

6. kompetencia: *Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése*

- törekszik az órákon a folyamatos formatív visszajelzésre a tanulás támogatása érdekében
- értékelési szempontjainak alkalmazása egyértelmű és követhető
- visszajelzései ösztönző hatásúak; a feladatok optimális nehézségűek

7. kompetencia: *Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás*

- sokszor tett fel ösztönző, konstruktív kérdéseket
- megnyilvánulásai a tudatosságot sugároznak
- közlései, utasításai egyértelműek tanulók számára; magyarázatai képszerűek, követhetőek; előadásmódja természetes

8. kompetencia: *Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért*

	<ul style="list-style-type: none"> - személyiségével hatással van a tanulókra - az infokommunikációs technológiai ismeretekkel rendelkezik; követi a munkájához szükséges szakirodalmat, újfajta szemléltető-anyagokat épít be a tanórákba
<p>jó</p>	<p>1. kompetencia: <i>Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - biztos pedagógiai és tantárgypedagógiai tudásról, korszerű szakmai szemléletről tesz bizonyosságot - átgondoltan használja a szakszavakat, szabatosan fogalmaz - az órán kitűzött célokhoz és meghatározott feladatokhoz a 6 - 12 éves gyermekek életkorának megfelelően közelít - fő módszertani megközelítése a szemléltetés, és a tevékenységen keresztüli ismeretelsajátítás <p>2. kompetencia: <i>Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - az ismeretanyag elsajátíttatását és a képességfejlesztést egységes folyamatnak tekinti - a gyakorlatok nehézségi fokában igazodik a tanító a tanulók tudás- és fejlettségi szintjéhez - a tanító a tanórán a funkciónak megfelelő didaktikai lépéseket követi - az óra szakaszai logikailag egymásra épülnek - felhasználja a tanulóközpontú módszereket (pl.:kooperatív technikák, vita, közvetlen szemléltetés), a tanulóközpontú munkaformákat (egyéni, páros, csoportos munka) - óraterve informatív; az óra egyes lépései koherens egészet alkotnak; a szemléltetés célirányos; az időtervezés teljesíthető; - a tanító az órát értékeléssel zárja, melynek során utal az eredményességet befolyásoló tényezőkre <p>3. kompetencia: <i>A tanulás támogatása</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanórán az érdeklődés fenntartásának módszere a tevékenykedtetés

- a látott órán szabad volt kérdezni és hibázni is
- lehetőséget teremt a differenciálásra, az egyéni, páros és csoportos feladatvégzésre, a digitális eszközök alkalmazására; támogató légkört alakít ki

- a tanuló tanulási problémájának feladatot tervez

4. kompetencia: *A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség*

- figyelembe veszi a tanulók életkori sajátosságait, előképzettségét, intellektuális környezetét; egyéni eljárásokat alkalmaz a hátrányos helyzetű tanulók képzésében, a felzárkóztatásban és a tehetséggondozásban
- különböző tanulásszervezési eljárásokat alkalmaz
- a tanulók személyiségét, értelmi, szintjét, érdeklődését szem előtt tartva választ a szakmai, módszertani lehetőségek közül

5. kompetencia: *A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység*

- megmutatkozik a tanító elkötelezettsége az egyenlő bánásmód elve mellett
- általában pozitív visszajelzéseket ad
- a tanító a felmerülő problémákat fejlesztési feladatként értelmezi; az órán az aktuális konfliktus megoldásával vár
- a demokratikus attitűdök fejlesztése megjelenik a tanórán

6. kompetencia: *Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése*

- törekszik az órákon a folyamatos formatív visszajelzésre a tanulás támogatása érdekében

	<ul style="list-style-type: none"> - értékelési szempontjainak alkalmazása egyértelmű és követhető - visszajelzései ösztönző hatásúak; a feladatok optimális nehézségűek <p>7. kompetencia: <i>Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sokszor tett fel ösztönző, konstruktív kérdéseket - közlései, utasításai egyértelműek tanulóknak számára; magyarázatai követhetőek; előadásmódja természetes <p>8. kompetencia: <i>Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - személyiségével hatással van a tanulóknak - az infokommunikációs technológiai ismeretekkel rendelkezik; követi a munkájához szükséges szakirodalmat, újfajta szemléltető-anyagokat épít be a tanórákba
Közepes	<p>1. kompetencia: <i>Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pedagógiai és tantárgypedagógiai tudása bizonytalan - nem használja következetesen a szakszavakat - az órán kitűzött célokhoz és feladatokhoz, nem a 6 - 12 éves gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően közelít - módszertani megközelítésében jelen van a szemléltetés, és a tevékenykedtetés <p>2. kompetencia: <i>Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - az ismeretanyag elsajátíttatását és a képességfejlesztést nem tekinti egységes folyamatnak - a gyakorlatok nehézségi fokában nem mindig igazodik a tanulóknak tudás- és fejlettségi szintjéhez - az óra szakaszai egymásra épülnek - igyekszik felhasználni a tanulóközpontú módszereket (pl.:kooperatív

technikák, vita, közvetlen szemléltetés), a tanulóközpontú munkaformákat (egyéni, páros, csoportos munka)

- óraterve informatív; törekszik a célirányos szemléltetésre; az időtervezése teljesíthető;

- a tanító az órát értékeléssel zárja

3. kompetencia: *A tanulás támogatása*

- a tanórán az érdeklődés fenntartásának módszere a tevékenykedtetés

- a látott órán szabad volt kérdezni és hibázni is

- igyekszik lehetőséget teremteni a differenciálásra, az egyéni, páros és csoportos feladatvégzésre, a digitális eszközök alkalmazására

4. kompetencia: *A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség*

- figyelembe veszi a tanulók életkori sajátosságait, előképzettségét, intellektuális környezetét; egyéni eljárásokat alkalmaz

- különböző tanulószervezési eljárásokat alkalmaz

- a tanulók személyiségét, értelmi, szintjét, érdeklődését szem előtt tartva választ a szakmai, módszertani lehetőségek közül

5. kompetencia: *A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység*

- kevés pozitív visszajelzést ad

- a tanító a felmerülő problémákat nem tudja megoldani; az órán az aktuális konfliktus megoldásával vár

- a demokratikus attitűdök fejlesztése kevésbé jelenik meg a tanórán

6. kompetencia: *Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése*

	<ul style="list-style-type: none"> - törekszik az órákon a folyamatos formatív visszajelzésre a tanulás támogatása érdekében - értékelési szempontjainak alkalmazása nem egyértelmű - visszajelzései nem ösztönző hatásúak; a feladatok optimális nehézségűek <p>7. kompetencia: <i>Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kevés az ösztönző, konstruktív kérdés - közlései, utasításai pontatlanok; magyarázatai nehezen követhetőek <p>8. kompetencia: <i>Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - személyiségével nem tud a tanulókra hatni - kevés infokommunikációs technológiai ismeretekkel rendelkezik; nem követi a munkájához szükséges szakirodalmat
Elégséges	<p>1. kompetencia: <i>Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pedagógiai és tantárgypedagógiai tudása bizonytalan - nem használja következetesen a szakszavakat - az órán kitűzött célokhoz és feladatokhoz, nem a 6 - 12 éves gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően közelít - módszertani megközelítésében igen kevés a szemléltetés, és a tevékenykedtetés <p>2. kompetencia: <i>Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - az ismeretanyag elsajátíttatását és a képességfejlesztést nem tekinti egységes folyamatnak - a gyakorlatok nehézségi fokában nem igazodik a tanulók tudás- és fejlettségi szintjéhez - az óra szakaszai nem épülnek egymásra - nem tudja használni a tanulóközpontú módszereket (pl.:kooperatív

technikák, vita, közvetlen szemléltetés), a tanulóközpontú munkaformákat (egyéni, páros, csoportos munka)

- óraterve nem informatív; kevésbé szemléltet; az időtervezése nem teljesíthető;

- a tanító az órát értékeléssel zárja

3. kompetencia: *A tanulás támogatása*

- a tanórán a tanulók érdeklődését nem tudta fenntartani

- a látott órán szabad volt kérdezni és hibázni is

- próbál lehetőséget teremteni a differenciálásra, az egyéni, páros és csoportos feladatvégzésre, a digitális eszközök alkalmazására

4. kompetencia: *A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség*

- figyelembe veszi a tanulók életkori sajátosságait, előképzettségét, intellektuális környezetét; egyéni eljárásokat nem alkalmaz

- a különböző tanulásszervezési eljárásokat alkalmazásával nincs tisztában

- nem a tanulók személyiségét, értelmi, szintjét, érdeklődését szem előtt tartva választ a szakmai, módszertani lehetőségek közül

5. kompetencia: *A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység*

- kevés pozitív visszajelzést ad

- a tanító a felmerülő problémákat nem tudja megoldani; az órán az aktuális konfliktus megoldásával vár

- a demokratikus attitűdök fejlesztése nem jelenik meg a tanórán

6. kompetencia: *Pedagógiai folyamatok és a tanulók*

	<p><i>személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - törekszik az órákon a folyamatos formatív visszajelzésre a tanulás támogatása érdekében - értékelési szempontjainak alkalmazása nem egyértelmű - visszajelzései nem ösztönző hatásúak; a feladatok nem optimális nehézségűek <p>7. kompetencia: <i>Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kevés az ösztönző, konstruktív kérdés - közlései, utasításai pontatlanok; magyarázatai nehezen követhetőek <p>8. kompetencia: <i>Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - személyiségével nem tud a tanulókra hatni - infokommunikációs technológiai ismeretekkel nem rendelkezik; nem követi a munkájához szükséges szakirodalmat
<p>Elégtelen</p>	<p>1. kompetencia: <i>Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pedagógiai és tantárgypedagógiai tudása elégtelen - nem használja a szakszavakat - az órán kitűzött célokhoz és feladatokhoz, nem a 6 - 12 éves gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően közelít - módszertani megközelítésében nincs szemléltetés és tevékenykedtetés <p>2. kompetencia: <i>Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - az ismeretanyag elsajátíttatását és a képességfejlesztést nem tekinti egységes folyamatnak - a gyakorlatok nehézségi fokában nem igazodik a tanulók tudás- és fejlettségi szintjéhez - az óra szakaszai nem épülnek egymásra

- nem tudja használni a tanulóközpontú módszereket (pl.:kooperatív technikák, vita, közvetlen szemléltetés), a tanulóközpontú munkaformákat (egyéni, páros, csoportos munka)
- óraterve nem informatív; nem szemléltet; az időtervezése nem teljesíthető;
- a tanító az órát nem zárja értékeléssel

3. kompetencia: *A tanulás támogatása*

- a tanórán a tanulók érdeklődését nem tudta fenntartani
- a látott órán nem teremt lehetőséget a kérdezésre
- nem teremt lehetőséget a differenciálásra, az egyéni, páros és csoportos feladatvégzésre, a digitális eszközök alkalmazására

4. kompetencia: *A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség*

- nem veszi figyelembe a tanulók életkori sajátosságait, előképzettségét, intellektuális környezetét; egyéni eljárásokat nem alkalmaz
- a különböző tanulásszervezési eljárásokat alkalmazásával nincs tisztában

5. kompetencia: *A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység*

- nem ad visszajelzést a tanulóknak
- a tanító a felmerülő problémákat nem tudja megoldani
- a demokratikus attitűdök fejlesztése nem jelenik meg a tanórán

6. kompetencia: *Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése*

- nem törekszik az órákon a folyamatos formatív visszajelzésre

	<p>- nincsenek értékelési szempontjai</p> <p>7. kompetencia: <i>Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás</i></p> <p>- nincs ösztönző, konstruktív kérdése</p> <p>- közlései, utasításai pontatlanok; magyarázatai nem követhetőek</p> <p>8. kompetencia: <i>Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért</i></p> <p>- személyiségével nem tud a tanulókra hatni</p> <p>- infokommunikációs technológiai ismeretekkel nem rendelkezik; nem követi a munkájához szükséges szakirodalmat</p>
--	---

A gyakorlati képzés rendszere úgy épül fel, hogy szoros kapcsolatban van az elméleti tárgyak tartalmával, egymásra épülésük segíti a hallgatók egységben való gondolkodását. Ezt az egységet hivatott biztosítani a tantárgypedagógusok és a szakvezetők permanens együttműködése. Segítségükkel az iskolába belépő hallgatóból tanító lesz.

A hallgatóknak és mentoraiknak is egyaránt elengedhetetlenül szükséges egy egységes, azonos elvek mentén készült óraelemzési, órabírálati szempontsor.

A jó tanító képes elemezni munkáját, tudja, hogy mit, miért és hogyan csinál. Nem elégszik meg a pusztán rutinnal, az ösztönös megoldásokkal, munkájára a nagyfokú tudatosság jellemző. A hallgatókat is reflektív pedagógussá kell nevelni, akik folyamatosan figyelik, értékelik és módosítják az alkalmazott módszereket és tudatosan irányítják szakmai fejlődésüket is. A megfigyelésre, az elemzésre és értékelésre való képesség a professzionális pedagógus ismérve.

AZ ÓRAELEMZÉS, ÓRABÍRÁLAT SZEMPONTJAI

AZ ÓRAELEMZÉS PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI SZEMPONTJAI

Az óra célja és tartalma

1. Az óra céljának meghatározása
2. Az óra helye a tanegységben (előzmény és következmény)
3. Az óra anyaga és a tantervi követelmények (tanmenet, taneszközök tanulmányozása)

4. Az óra céljainak és az óra megtervezésének az összhangja (az óra feladatai)
5. A tervezés logikussága, kidolgozottsága
6. A képességfejlesztő feladatok változatossága
7. Az óra céljának megvalósítása, a tanítás eredményessége, az eltérések indokolása (a tanító önelemzése, önértékelése és a látott óra elemzése, értékelése)

Az óra felépítése, szervezése

1. Az óra didaktikai feladatai és az óra felépítése
2. A tanítás anyagának tagolása
3. A rendelkezésre álló idő beosztása és kihasználása
4. Az egyes munkaformák aránya, változatossága
5. Differenciálásra, önálló munkáltatásra való törekvés
6. Interaktív tanulási technikák alkalmazása
7. A szervezés határozottsága, következetessége
8. A váratlanul jelentkező problémák kezelése
9. A tanulók foglalkoztatásának a folyamatossága

Az órán alkalmazott módszerek

1. A tanulók motiválásának módjai
2. A tananyag feldolgozásának pedagógiai módszerei
3. A tanulói aktivitás elvének érvényesítése a különböző munkaformákban
4. A segítségnyújtás módjai
5. Az ellenőrzés, visszajelzés, értékelés módszerei
6. A nevelési lehetőségek kiaknázása, a kivitelezés megoldásai
7. Segédeszközök használata
8. A szemléltetés célszerűsége, változatossága, esztétikuma
9. A módszerek megválasztásának célszerűsége és hatékonysága

Az órai magatartás (tanítói, tanulói)

1. Az órai fegyelem biztosítása
2. Az óra irányítása (kézben tartása), az óravezetés lendületessége
3. Az óravezetés stílusa, hangneme
4. A tanító kommunikációs képessége, beszédkultúrája
5. A pedagógiai tapintat érvényesülése
6. A tanító és a tanulók viszonya
7. Az óra légköre, a tanulóknak az órához való érzelmi hozzáállása (elégedettség, közérzet)
8. A tanító optimizmusa és gyermekszeretete

AZ ELEMZÉS KOMPETENCIA-ALAPÚ ASPEKTUSA

A jelölt mennyire képes ...

1. ... megteremteni a nyitott kommunikáció, az együttműködés és bizalom légkört.
2. ... biztonságos, rendezett tanulási környezetet és struktúrát teremteni.

3. ... figyelembe venni az egyéni eltéréseket, a fejlődési és viselkedési problémákat.
4. ... a váratlan helyzetekben rejlő nevelési lehetőségek kiaknázására.
5. ... lelkesedni és lelkesíteni a tanuláért, tudáért, szaktárgyáért.
6. ... a pedagógiai tudatosság érvényesülésének folyamatos biztosítására.
7. ... a kompetens tananyagkezelésre.
8. ... vonzó és hatékony tanulási tevékenységek kialakítására.
9. ... a tanulók előzetes tudásának, készségeinek integrálására.
10. ... hatékony és korszerű didaktikai és oktatásszervezési módszerek, eljárások alkalmazására.
11. ... tanulói tevékenységek irányítására, strukturálására, az önálló tanulás biztosítására.
12. ... megtalálni az egyensúlyt a gyerekek irányítása és támogatása között.
13. ... a tanulói tevékenység adekvát értékelésére, a pozitív megerősítésre.
14. ... az új információs-kommunikációs technológiák alkalmazására.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Beszédművelés

1. A beszédművelési feladatok szerves kapcsolódása az óra céljaihoz
2. Az utasításadás pontossága, a gyakorlatok vezetésének koncentráltsága
3. A tanulók szóbeli megnyilatkozásainak inspirálása
4. A tanító beszédkultúrája és a tanulói beszéddel szembeni igényessége, helyesejtési és nyelvhelyességi hibák javítása

Az olvasás és írás tanítása

1. Alternatív módszerek sajátosságainak tudatos alkalmazása
2. A hang- és betűtanítás algoritmusának helyes használata
3. A szókép-, szókapcsolat-, mondat-, szövegolvasás gyakorlási módjainak helyes megválasztása
4. A mondatfonetikai eszközök helyes használatának megkövetelése a hangos olvasás esetében
5. A némán olvasott szöveg megértéséről való meggyőződés módjai
6. A helyes írásszokások kialakításának és az írásfegyelem erősítésének módjai
7. Az írásfeladatok formai, tartalmi, helyesírási szempontú előkészítésének alapossága
8. A rendszeresség, fokozatosság, változatosság érvényesülése az íráshasználati módok egymásutánosságában
9. Az anyag kiválasztás helyessége másolás, tollbamondás, emlékezetből való írás esetében
10. Az egyéni írásból adódó különbségek (pl. írástempó) figyelembe vétele
11. Az írás eszközjellegének érvényesítése
12. A hibajavítás eredményességének elősegítése

Szövegfeldolgozás

1. A szövegfeldolgozás előkészítésének módja, a szöveggel való ismerkedés formájának a szövegtartalomtól függő helyes megválasztása
2. Az olvasástechnika megfelelő fejlesztése

3. A szó- és fogalommagyarázatok helyes megválasztása. A kifejezőképesség-fejlesztés lehetőségeinek kihasználása
4. A szépirodalmi szöveg szerkezetének megfelelő feldolgozás. Az írói üzenet kibontása.
5. Az ismeretterjesztő szöveg feldolgozási technikáinak (adatkeresés, lényegkiemelés, szövegáttekintés, jegyzetelés, lexikonhasználat) alkalmazása. Az önálló tanulásra való felkészítés megvalósítása
6. A történelmi, ismeretterjesztő szövegek feldolgozásához szükséges biztos tárgyi tudás megléte
7. A szövegekben megformált magatartásminták személyiségformáló hatásának kiaknázása
8. Az olvasóvá nevelés, az esztétikai és erkölcsi nevelés lehetőségeinek figyelembe vétele
9. A nyelvi- stilisztikai eszközök, a képi és nyelvi szemléletesség kiemelése, felfedeztetése
10. A szövegmegértés szintjeinek fokozatos ellenőrzése az önálló szövegfeldolgozás során

Szövegalkotás

1. A szövegalkotás témaválasztása, a közlésvágy felkeltésének eszközei, a tanulók motiváltsága
2. A szövegfeldolgozás során szerzett műfaji, szerkesztési, szövegtani és stilisztikai ismeretek alkalmaztatása szóban és írásban
3. Az elkészült szövegek megbeszélése, javítása a normákhoz való alkalmazkodás és az eredetiség szempontjainak figyelembe vételével

Nyelvtan - helyesírás

1. A tanító grammatikai tudásának biztossága
2. A szaknyelv helyes használata
3. A nyelvtani ismeretek, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alapozásának korszerűsége (nyelvhasználat-centrikusság)
4. A nyelvi tényanyag (indukciós anyag) elegendő és megfelelő volta
5. A funkcionális nyelvszemlélet érvényesítése
6. A fogalom- vagy szabályalkotás során a felismerés, megnevezés, meghatározás, alkalmazás feladatainak fokozatossága
7. Az új ismeretek nyelvi, nyelvtani rendszerbe helyezése
8. Egyértelmű jelölések, ábrák alkalmazása
9. A helyesírási alapelvek érvényesítése a megválasztott módszerekben
10. A helyesírási hibák megfelelő javítása és javíttatása
11. A nyelvhelyességi hibák tapintatos észrevetése és korrigálása

MATEMATIKA

A tanító felkészültsége

1. A tanító biztos matematikai tudással rendelkezik, utasításai, kérdésfeltevésai pontosak, egyértelműek, határozottak.
2. A tanító szaknyelvhasználata pontos, magabiztos, a tanulókat is erre neveli.

Az óra felépítése

1. Az óratervben megjelenik a spiralitás és a fokozatosság elve.
2. Az órán tárgyalt feladatok egymásra épülnek, tartalmi és/vagy kontextusbeli kapcsolatban vannak.
3. A rutinfeladatok és a kreativitásfejlesztő feladatok megfelelő arányban vannak jelen az órán.
4. A tanító segíti az egyes feladatokban rejlő matematikai összefüggések felfedezését.

Az órán alkalmazott munkaformák, technikák, eljárások

1. A matematikai tartalmat változatos, a tanulók életkorának megfelelő tevékenységi formákkal, matematikai munkaeszközökkel jeleníti meg.
2. Alkalmazza a tanulók fejlődését elősegítő differenciálási lehetőségeket (tartalom, munkaeszköz, megoldási idő vonatkozásában).
3. A tanító engedi, sőt ösztönzi a tanulók egyéni ötleteinek kifejtését, óravezetésében képes ezekhez rugalmasan alkalmazkodni.

A tanulói gondolkodás fejlesztése

1. A tanító a tanulót metakognitív gondolkodásra, a feladatmegoldás vizsgálatára, indokolására ösztönzi.
2. A tanító képes a tanulói hibák felismerésére, a tanulók gondolatmenetének átvételére.
3. A szöveges feladatokon keresztül él a matematikai szövegértés és a modellalkotás fejlesztésének lehetőségével.
4. Az órán tárgyalt feladatok lehetőség szerint kapcsolódnak a mindennapi élethelyzetekhez.
5. A tanító hitelesen közvetíti a tantárgynak a hétköznapi problémák megoldásában játszott szerepét.

Ellenőrzés értékelés

1. A tanító értékelési rendszerében hitelességre, következetességre törekszik, az alkalmazott tevékenységi formáknak megfelelő, rugalmas értékelési módokat választ.
2. Kerüli a tanulói munka felszínes, formális értékelését.

Az IKT- eszközök használata

1. A tanító ismeri és szakmódszertanilag indokolt formában alkalmazza az iskolában elérhető IKT-eszközöket (számítógép, projektor, interaktív tábla, internet, oktatóprogramok, egyéb szoftverek, stb.)

TERMÉSZETISMERET ÉS KÖRNYEZETISMERET

Általános elemzési szempontok

Az óra tartalma

1. A tananyag helye a tanítási folyamatban, előzményei és következményei
2. Az óra célkitűzései, feladatai
3. A feldolgozás szakmai színvonala
4. A tervezett és spontán nevelési lehetőségek kibontakozása
5. A felépítés ésszerűsége, logikussága, időbeosztása
6. A tanári és tanulói tevékenység aránya

A tanóra módszerei és szervezési formái

1. A didaktikai feladatok és módszerek megfelelése
2. Az osztály, a csoportok, az egyének aktivizálása
3. Frontális, egyéni és differenciált munkaformák
4. Oktatási eszközök és információhordozók
5. A tanár kérdéstechnikája és vázlata /a tanulók számára/
6. A tanulói érdeklődés felkeltésének és fenntartásának módjai
7. Az órai fegyelem biztosítása

A tanár munkája és magatartása

1. Szakmai és pedagógiai biztonsága
2. Az óravezetés lendülete
3. Viszonya az osztályhoz és az egyénekhez
4. Az értékelés módszerei
5. Kommunikációja és metakommunikációja
6. Eredményei és hibái, általánosítható tapasztalatok

Speciális szempontok

1. Az óra helye a tantervi téma feldolgozásának folyamatában.
2. A célok megvalósításának indoklása:
 - 6-10 éves korosztálynál a képességfejlesztés szempontjából
 - 10-12 éves korosztálynál az ismeretszerzés és feldolgozás természettudományos megismerési módszereinek szempontjából
3. A téma vagy tananyag feldolgozásához szükséges szaktárgyi algoritmusokat felhasználása? (fizika, kémia, biológia, földrajz ismeretek)
4. Az életkori sajátosságoknak megfelelő tanulói tevékenységek szervezése
5. Önálló kutatómunkára való motiválás
6. Az eszközök (képanyag, gyűjtemények térkép, földgömb, iránytű, munkafüzet, munkatankönyv, gyermekirodalom) rendszeres használatához szükséges szokások kialakította? (Tárolás, kiosztás-begyűjtés, a készletek teljességének folyamatos ellenőrzése).
7. Kísérleti eszközök, mérőeszközök, audiovizuális eszközök használata, célszerűsége

8. A NAT Ember és természet műveltségi terület követelményei és a közös követelmények érvényesülése a tanítási órán

IDEGEN NYELV

Szakmai háttér

1. A tanítójelölt megfelelő nyelvtudása
2. A tanítójelölt instrukcióinak a tanulók szintjéhez való igazítása. (Logikusak, követhetőek a gyerek számára)
3. Az óra felépítése
4. Az óra felépítése logikus, koherens, a feladatok kapcsolódnak egymáshoz
5. Az óra tartalmának megfelelő feladatok megválasztása, helyes sorrendje, az életkori sajátosságokhoz való igazítása
6. Az óra jellegének megfelelő lépések alkalmazása
7. A rendelkezésre álló idő módszertanilag indokolt beosztása
8. A tanulók reakcióinak figyelembevétele
9. A tanulói tevékenység korrekciójának helyes megválasztása, szakszerűsége

Munkaformák, eljárások

1. A különböző munkaformák változatos, célnak megfelelő alkalmazása
2. A gyermekek megoldásainak beépítése az óra menetébe (csoport-, pármunkában született megoldások)
3. A szemléltetőeszközök esztétikája, a célnak megfelelő alkalmazása

Ellenőrzés, értékelés

1. Az utasítások megértésének ellenőrzése
2. A tanítói- tanulói hatékonyság, eredményesség vizsgálata
3. Az óraelemzés szakmaisága, önelemzés, önértékelés

HITTAN

Az óra célja és tartalma

1. Helyesen határozta-e meg a hallgató az óra célját?
2. Milyen mértékben tudta az óra célját a tanulókkal megértetni?

Az óra felépítése és szervezése

1. Ismeri-e a hallgató a hittan órák felépítésének rendjét?
2. Hogyan gazdálkodott a rendelkezésre álló idővel (időbeosztás és kihasználás)?
3. Mennyire alkalmazott változatos munkaformákat?
4. Hogyan valósította meg a tanulók munkáltatását?
5. Mennyire volt átgondolt, előkészített az óra szervezése? (megtervezett, következetes; rögtönzött, csapongó)?
6. Volt-e az órának egészséges dinamikája, lendülete?
7. Megfelelő volt-e az óra tagolása, egyes részeinek aránya és időbeosztása?
8. Voltak-e, és ha igen, hogyan kezelte a váratlanul jelentkező helyzeteket, problémákat?
9. Hogyan teremtette meg a fegyelmezett és szeretetteljes légkört?

Az órán alkalmazott módszerek

1. Ismeri-e és tudja-e a hallgató használni a tankönyvcsaládot?
2. Mennyire volt lényegre törő és játékos az előző órán tanultak ismétlése?
3. Volt-e kontinuitás a motiváció és az óra célja közt?
4. A motiváció kellő mértékben ráhangolta-e a gyerekeket a bibliai történet megértésére és befogadására?
5. Milyen módszert használt a bibliai történet átadására (megfelelt-e az életkornak)?
6. Mennyire volt élményszerű a bibliai történet elmondása, feldolgozása?
7. Az életkornak megfelelő szóincset használt-e („kánaáni nyelv”, alapfogalmak tisztázása)?
8. Használt-e az órán a megértést és szemléltetést segítő eszközöket (kép, térkép, szókérttya, flanel, báb, audiovizuális eszközök)? Milyen volt ezek célszerűsége, aránya, változatossága és esztétikumuma?
9. Az órán használt eszközök hogyan és milyen mértékben segítették a történet megértését és elmélyítését?
10. Milyen módszerekkel oldotta meg az ismétlést, ellenőrzést?
11. Kor-és igeszerű volt-e a történet üzenetének elmélyítése?
12. Élt-e a hallgató a személyes bizonyágtétel lehetőségével?
13. Kapcsolódott-e az egyházi, gyülekezeti élet mindennapjaihoz, aktualitásaihoz?
14. Hogyan, milyen módszerekkel rögzítették az óra anyagát (munkafüzet, füzet, munkáltató feladatlap, színező stb.)?
15. Volt-e új ének tanítása? Megfelelő volt-e az ének hallgatói bemutatása?
16. Összhangban volt-e az ének választása az óra céljával és üzenetével?
17. Megtörtént-e a szöveg értelmezése, a bibliai történettel való kapcsolatának, és mai üzenetének megfogalmazása?
18. Megtanulták-e a gyerekek az új éneket?
19. Használt-e a hallgató hangszert?
20. Hogyan segítette a választott aranymondás a bibliai történet üzenetének megértését?
21. Alkalmas volt-e a választott módszer az aranymondás elsajátítására?
22. Megtanulták-e a gyerekek az aranymondást?
23. Mennyire volt Ige,- kor - és élményszerű a gyerekek munkáltatása?
24. Hogyan jutott szóhoz a Szentírás a történet feldolgozása során?
25. Milyen módszereket és eszközöket használt a tanulók munkájának ellenőrzésére és értékelésére?
26. Imádság: Hogyan imádkoztak: kötött szövegű, vagy/és saját szavaival elmondott formát használt-e? Ige- és az életkornak megfelelő volt-e a nyelvezete, terjedelme?
27. Élt-e a segítségnyújtás lehetőségével – tudott-e a tanuló „embere” lenni (János 5, 1-9)?
28. Helyet kapott-e az életkornak megfelelő játék – játékoság az órán Mennyire vonta bele a gyerekeket (1-2 gyerek, kiscsoport, teljes osztály)?
29. Milyen volt a különböző munkaformák aránya (frontális, egyéni, csoportmunka)?
30. Megvalósult-e, és hogyan a hittan órán a tantárgyi koncentráció?

A tanulók munkája és magatartása

1. Mennyire voltak érdeklődők (voltak-e kérdéseik), aktívak és önállóak a gyerekek?
2. Törekedtek-e a fegyelmezett munkára, a hallgatóval való együttműködésre?
3. Milyen volt az óra légköre, a tanulóknak az órához való érzelmi hozzáállása?

4. A hittan óra hogyan hatott a személyiségekre?

A hallgató munkája és magatartása

1. Milyen volt a hallgató és a tanulók viszonya, kiterjedt-e valamennyi tanulóra a figyelme?
2. Mennyire érvényesült a hallgató szándéka, szervezőképessége?
3. Milyen volt az óravezetés stílusa, hangneme?
4. Milyen volt a hallgató tantárgypedagógiai és bibliaismereti felkészültsége (kortörténeti ismeretek)?
5. Mennyire volt „sajátja” a megtartott óra (óravázlat ismerete, hitbeli-lelkületbeli vállalhatósága)?
6. Milyen hatással volt a gyerekekre a hallgató stílusa, hangneme, személyisége, bizonyoságtétele, példája?
7. Érthetően kommunikált-e a tanulókkal?
8. Mennyire reális a hallgató önismerete, önértékelése?

Összegzés

1. Megvalósult-e az óra célja?
2. A hallgató munkájának javítását segítő javaslatok.

ÉNEK-ZENE

A tanító ének-zenei tevékenysége

A tanító bemutató éneke

1. A választott hangmagasság és annak tudatossága, a tanító hangterjedelme
2. A tiszta intonáció, pontos dalismeret
3. A tempóválasztás, tempótartás
4. Az előadás metrikussága, ritmikussága
5. A hangerő megválasztása
6. A kifejező, átélt előadás eszközei
7. Az énektechnika: testtartás, légzés, artikuláció, frazeálás, szövegejtés

A tanító hangszerjátéka

1. A hangszertudás biztonsága, készség szintje, a „fogások” pontos ismerete
2. A karakternek megfelelő előadásmód megválasztása

A tanító irányító tevékenysége

1. A kezdőhang magasságának, a tempónak, a hangerőnek, a zenei hangsúlyrendnek (ütemforma) elindítása vezényszavakkal
2. A tempótartás, egyenletesség, dinamika biztosítása ütemezéssel, mérőütéssel, ritmikus vezényszavakkal

A tanító hibajavításának módja

1. A dallamhibák, a ritmikai hibák, a szöveghibák észrevétele és azok szakszerű javítása
2. A levegővétellel való helyes tagolás biztosítása
3. A hangsúlyok (zenei és szövegtartalom) kiemeltetése

A tanulói önállóság biztosítása

Az osztály (az egyes tanulók) zenei tevékenysége

Az osztály éneklési stílusa

1. Átlagos hangterjedelmük
2. Hangszínük, dinamikájuk, alaptónusuk
3. Éneklésük tempója, egyenletessége, metrikussága, ritmikussága, tempótartásuk
4. Tiszta intonációjuk, dalismeretük
5. A kifejező, átélt, hangulatnak megfelelő éneklés igénye és képessége
6. Testtartásuk, mozgásuk harmonikussága énekléskor, járáskor, gyermekjáték, gyermektánc közben
7. Gyermektánc közben
8. Hangszerjátékuk szakszerűsége

A zenei képességük fejlettsége

1. A differenciáló képesség (külső és belső hallásuk), ritmusérzék, hangmagasság iránti érzék, hangszínérzék, formaérzék, dinamikai és tempóérzék
2. Zenei emlékezetük, zenei intelligenciájuk, gondolkodásuk
3. Zenei képzeletük, kreativitásuk
4. Motorikus képességük

A zenei ismeretek alkalmazásának szintje az olvasás, írás, zenehallgatás, kreatív feladatok terén

Önállóságuk szintje

1. Az új dal (új zenei ismeret) elsajátításának, befogadásának képessége
2. Az ismert dalok felidézése, önálló előadása, a tanítói segítség igénylése
3. A tanórán kívüli zenei kezdeményező-készségük

VIZUÁLIS NEVELÉS

Az óra előkészítése, irányítása

1. A vizuális nevelés céljának és feladatainak megvalósítása érdekében használt szervezési feladatok
2. A vizuális feladat vizuális előkészítése
3. A verbalitás és a képiség kapcsolata, egyensúlya
4. A tanító szakterminológiai közlőképessége. Ezek életkorhoz igazítása, alkalmazása
5. Az óraegységek megvalósult időarányainak indokolása a vizuális nevelés aktuális célját tekintve
6. A tanítói irányítás és a gyermeki önállóság viszonya a vizuális kreativitás folyamatában
7. A tanító segítségnyújtása egyenként a gyermekek vizuális tevékenységének folyamatában
8. A korrektúra alkalmazásának módja, azok indoklása
9. Az eltérő kreativitási folyamatok megértése és követése, az ezekhez való viszonyulás legalkalmasabb módjainak a megválasztása

10. A tanító visszajelzései a gyermekeknél felmerülő vizuális, technikai és egyéb problémákra

Képességek, készségek fejlesztése

1. Vizuális képességek és készségek fejlesztésének módja, helye, differenciálása, mélysége
2. A vizuális nevelési óra fegyelmezési lehetőségei és ezek megoldása
3. A vizuális nevelés legfontosabb szemléletformáló mozzanatainak kiemelése

Ellenőrzés, értékelés

1. A vizuális nevelés adott feladatainak visszaigazolása az értékelésben
2. A gyermeki tevékenység tényleges értékeinek megítélése folyamataiban, az értékelés módjai

TESTNEVELÉS

Az óra célja, tartalma

1. Az óra feladatainak és a választott gyakorlatanyagának az összhangja
2. Élettani (fiziológiai) szempontok figyelembe vétele
3. A motoros képességek fejlesztésének mértéke, változatossága
4. Az óra feladatainak megvalósítása – mozgásismeretek bővítése, mozgáskészségek kialakítása

Az óra felépítése, szervezése

1. A mozgásanyag tagolása (főgyakorlatok, kiegészítő gyakorlatok)
2. A mozgásanyag elrendezése pszichológiai és élettani szempontból
3. A szervezés célszerűsége: a szerek előkészítése és helyreviselése, a gyakorlóléhsely berendezése, a csapatok mozgatása, az idő kihasználása (tiszta terhelési idő növelése)
4. A rendelkezésre álló felszerelés kihasználása, a létesítmény területének a hasznosítása

Alkalmazott módszerek, eljárások

1. Életkorhoz, előképzettséghez, mozgásanyaghoz alkalmazkodó foglalkoztatási forma alkalmazása
2. A mozgásfeladat lényegének a megértetése
3. A közvetlen és közvetett segítségnyújtás módjai
4. A hibák okainak feltárása, a hibajavítás módjai, a hibajavítás eredményessége

A tanítói-tanulói magatartás

1. Az óra légkörét befolyásoló tényezők (stílus, hangnem, direkt és indirekt kommunikáció)
2. A negatív attitűdök felismerésének és megszüntetésének képessége
3. Figyelem, fegyelmezetség színvonala (balesetek elkerülésének egyik feltétele)
4. A tanulók aktivitása, öntevékenysége, egymást segítése
5. A tanító értékelő eljárásai (mozgástevékenység, magatartás)

TECHNIKA

Az óra felépítése, szervezése

1. Az elméleti és gyakorlati ismeretek helyes aránya
2. Anyagok, szerszámok előkészítése, azok kiosztása
3. A tanító által előre elkészített modell és annak a tanítási folyamatban való felhasználása
4. A készítendő munkadarab formai, tartalmi, funkcionális elemzése
5. A munkadarab elkészítésének megtervezése
6. A munkadarab elkészítése és kipróbálása

Az órán alkalmazott módszerek

1. A tanítandó műveletek szakszerű megnevezése és minden tanuló számára látható bemutatása
2. Esztétikus művelet- és ábrsorok megfelelő felhasználása
3. A tanulók manuális tevékenységének irányítása
4. A balesetmentes szerszámhasználat megtanítása
5. Megfelelő módszerek megválasztása a munkadarab kipróbálásához

AZ ÓRÁN ALKALMAZOTT IKT

1. Az órán alkalmazott IKT eszközök (számítógép, aktív tábla, stb.)
2. Az egyes munkaformák, a tanítási folyamat koordinálása, valamint a differenciálás támogatása informatikai alkalmazásokkal
3. Az órán felhasznált információforrások, adatbázisok alkalmazása
4. Az ellenőrzés során alkalmazott informatikai eszközök
5. A digitális szemléltetőanyagok alkalmazása
6. A tanulói aktivitást, kreativitást támogató informatikai eszközök alkalmazása

A SZÁMÍTÁSTECHNIKA TANTÁRGY SPECIÁLIS ÓRAELEMZÉSI SZEMPONTJAI

1. A tanulók eltérő informatikai előismereteiből eredő különbségek kezelése
2. A számítógép tudatos használata az adott oktatási feladat megvalósításához
3. A valós életben előforduló problémák megoldásának hatékonysága számítógép segítségével
4. A felhasználói ismeretek fejlesztésének mélysége a tanítási órán
5. Az informatikai fogalmak átadásának tudatossága, az összefüggések megláttatásának mélysége

11. Üzenet az új mentoroknak – a siker titka

A mentori szerepre fel kell készülni, lehetőleg a főiskola falai között szervezett továbbképzésen. Fontos a mentor elméleti és gyakorlati tudásának gyarapítása, a szakmai és személyes képességek feltárása, fejlesztése. A tanulás során a főiskolai oktatókkal való együttgondolkodás a cél, amikor is lehetőség van az együttműködésre, véleményformálásra, a tapasztalatok cseréjére. Kölcsonösen sokat tanulhatnak egymástól az oktatók és a leendő mentorok. Az új mentor jelöltek a képzés során betekintést nyernek a mentori munka szakmai hátterébe, megismerik a főbb tevékenységi köröket, az új technikákat, a fejlesztés és szervezés lépéseit, tanácsokat, ötleteket kapnak egymástól is. Rajtuk múlik, hogy saját gyakorlati tudásukba mit integrálnak.

A főiskolán pedagógus szakvizsgás, iskolai mentor szakirányú továbbképzésen résztvevő leendő (esetleg korábban már vezetőtanárként vagy szakvezetőként közreműködő) mentor kollégák üzenetet fogalmaztak meg új társaik számára. Ezekből érdemes megismerni néhány gondolatot, megszívlelni néhány tanácsot:

„Kedves Kolléga!

Örülök, hogy mentorként köszönhetlek, szeretném felhívni a figyelmedet néhány fontos dologra: Szeresd, amit csinálsz! Légy mindig naprakész! Ne féltsd a tudásod, állandóan frissítsd is! Légy pontos, igényes, kreatív és praktikus! A humorod legyen gyakran „kéznél”! Mutasd meg a rád bízott fiatalnak szakmai, pedagógiai és emberi repertoárod színes tárházát! Hagyd kibontakozni őt is, mert lehet, hogy egy csiszolatlan gyémánttal van dolgod! Légy türelmes, őszinte és nyitott, mert azzal segítesz!

Tudod: mutasd, mondd, csináltasd, hogy lássa, hallja, gyakorolja!” (T. E.)

„Amire vállalkoztál, átalakít, formál nem csak szakmailag, egész személyiségben. Hagyj magadnak időt erre a változásra, figyelj magadra, kritikával szemléld munkádat! Próbáld a pozitívumokat észrevenni! Szeresd a gyerekeket/tanítványokat, mert általuk változol. Légy követhető és szerethető minta, példa mások számára! Légy szilárd erkölcsi támasza fiatal kollégáidnak, a rád bízott főiskolai hallgatóknak, tanítványaidnak! A szakmához alázattal állj, keresd a szüntelen megújulás lehetőségét!” (L. K.)

„Légy türelmes, gondoldj rá, te hogyan kezdted a pályád elején! Légy barátságos, érezd át a másik hangulatát! Ne stresszeld a hallgatódat, fokozatosan növeld a terhelését! Nem biztos, hogy mindent jobban tudsz, hallgasd meg őt is! Vedd észre benne, ami jó, vedd észre a tehetségét!” (V. Gy.)

„A következő években a gyakorlatban kell megismertetned mentoráltjaiddal azokat a folyamatokat, esetleg buktatókat, amelyekkel meg kell küzdeniük a mindennapokban. Meg fognak lepődni, néhányan el is tántorodni a mindennapok monotonitásától, vagy ahiábavaló küzdés rémétől. Fontos, hogy észrevegyék, ebben a szakmában nem egyik napról a másikra adódnak a sikerek. Kitartónak, állhatatosnak kell lenni, mert az igazi eredmény a jövőben fog megmutatkozni. Meg kell mutatni a mentorálnak, te miért választottad a tanítói pályát, hogy nincs egy igaz út, mindenkinek magának kell megtalálnia az elfogadáshoz vezető utat.

Ha tudtok egymástól tanulni, akkor mindkettőtöknek nagyon hasznos lesz az utazás, amit együtt tesztek. És talán egyszer majd a mentoráltad is mentorálásra adja a fejét.” (P. L.)

„Türelem és kitartás! Ez a két legfontosabb tulajdonság szükséges a sikeres mentoráláshoz. Mert a cél: jó mentornak lenni és jó mentoráltakat vezetni. Sőt, ne elégedjünk meg a jóval, legyünk kiválóak! Munkánk gyümölcse nem anyagiakban, nem tárgyakban lesz mérhető, hanem emberekben, kollégákban. Olyan mentoráltat képezzünk, akivel nekünk is öröm lenne együtt dolgozni az elkövetkező években, aki mellett ösztönözve érezzük magunkat, hogy jobb, sikeresebb és eredményesebb tanítókká váljunk.” (B. A.)

Egy humoros (görbe tükör) írás: ☺ „Ha elfogadsz néhány tanácsot, elkerülhetsz olyan pofonokat, amelyeket én kaptam. Tanulj az én káromból! Szakmailag felejts el mindent, amit a szakirányú képzésen tanultál, menj a saját fejed után! Ne légy elkötelezett, ne kommunikálj a nálad jobbakkal, ne képezd magad, ne újulj meg, mert fárasztó. A mentoráltaddal ne légy empatikus, se segítőkész, gebedjen bele a munkába, úgy is tanító lesz belőle. Ne segítsd, majd rájön magától a dolgokra! Ne is viccelj vele, mert félreérti a humort, s a végén még a barátod akar lenni.” (N. J.)

Utószó

Az előzőekben leírtakból következően a hallgató-mentor együttes tevékenységének milyensége, sikere mindkettőjükön múlik. A kapcsolatban nemcsak a szakmai fejlődés a fontos, hanem a teljes emberi változás is. Szavakkal, tettekkel is bátorítani kell a jelöltet, lelkesedéssel, pozitív hozzáállással ösztönzőleg kell rá hatni. Kapjon elegendő elismerést!

A hallgatónak a gyakorlatot valóban „gyakorlatnak” kell éreznie, megélnie, élveznie kell, hogy a pedagógiai folyamatban kamatoztathatja a főiskolán szerzett elméleti ismereteit, összegezheti addigi gyakorlóiskolai tapasztalatait. Biztosan megbecsüli a magas színvonalú szakmai beszélgetéseket, a kritikus, korrekt óraelemzéseket. Ha lehetősége nyílik az új technikák kipróbálására, módszertanilag újszerű dolgok megismerésére, büszkén adja majd tovább csoporttársainak a főiskolán az első találkozáskor, és biztos beépíti majd tanítói munkájába.

Jó érzés, ha végül a fiatal „kolléga” azt fogalmazza meg, megerősítést kapott a gyakorlat során abban, hogy jól választott pályát, tanító szeretne lenni. Szívesen tanítana akár vidéki iskolában is

A siker titka, hogy a legalkalmasabb tanítók váljanak mentorrá, akik elkötelezettek, nyitottak, érzékenyek az alternatívákra, akik kreatív, eredményesen tanító tanítókká nevelik a rájuk bízott jelölteket. Folyamatos önképzéssel képesek a megújulásra, alkalmazkodnak a kor igényeihez.

Szakirodalmi böngésző – javaslat

Alapvetően háromféle forrásra támaszkodhatnak. Legfontosabb a téma tudományos irodalma (ez lehet magyar vagy akár idegen nyelvű is). Jól használhatók az interneten található források, de a mentori munkát korábban végzőkkel és mentoráltakkal készített interjúk, beszélgetések is segítségükre lehetnek.

Ambrus Péterné (2006): A hallgatók személyiségének mozgatóerői. In: *Képzés és Gyakorlat*. 4. évf. 2. szám. 16-30.

Ambrus Péterné (2007): In: *Mit? Kinek? Hogyan? Vezetőtanítók-tanárok IV. Módszertani Konferenciája*, Szekszárd, 175-187.

Bencsik András–Stifter Viktória (2012), A mentori rendszer létjogosultsága a tudásmegosztásban, *Humánpolitikai Szemle*, 2012, május, 3-16.

Benda József (2002): A kooperatív pedagógia szocializációs sikerei és lehetőségei Magyarországon II. In: *Új Pedagógiai Szemle*, 10. szám. 21–30.

Fisher, Robert: *Hogyan tanítsuk gyermekeinket gondolkodni?* Műszaki Kiadó, Budapest 1999

Fisher, Robert: Hogyan tanítsuk gyermekeinket tanulni? Műszaki Kiadó

Fisher, Robert: Hogyan tanítsuk gyermekeinket gondolkodni történetekkel? Műszaki Kiadó

Fisher, Robert: Hogyan tanítsuk gyermekeinket gondolkodni játékokkal? Műszaki Kiadó

Fisher, Robert: Hogyan tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről?

Ginnis, Paul: Tanítási és tanulási receptkönyv Alexandra 2006

Hunyady György (szerk.) (2010) Pedagógusképzés „a magyar bolognai rendszerben”. A Nemzeti Bologna Bizottság Pedagógusképzési Albizottságának válogatott dokumentumai 2003-2010. http://pedagoguskepzes-halozat.elte.hu/?page_id=147

Kagan, Spencer (2001): Kooperatív tanulás. Önkonet Kft., Budapest.

Kasik László (2011): A mentori munka alapjai és lehetőségei a tanítási gyakorlat során – a szakmai és a szociális kompetencia fejlesztésének irányelvei.

Kópatakiné Mészáros Mária (2006): Mentornak lenni jó!

<http://www.ofi.hu/tudastar/foglalkoztatasa/mentornak-lenni-jo>

Lesznyák Márta (2005): A mentortanár szerepe a szakmai szocializációban és feladatai

[http://www.edu.u-szeged.hu/nt/hu/sites/default/files/A mentortanár szerepe a szakmai szocializációban és feladatai.pdf](http://www.edu.u-szeged.hu/nt/hu/sites/default/files/A%20mentortanar%20szerepe%20a%20szakmai%20szocializacio%20ban%20es%20feladatai.pdf)

M. Nádas Mária (szerk., 2010): A mentorképzés nemzetközi áttekintése. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

M. Nádas Mária (szerk.) (2010): A mentorfelkészítés rendszere, próbája, a mentorképzés szakterületi előkészítése I. és II. kötet http://pedagoguskepzes-halozat.elte.hu/?page_id=12

Oroszlány Péter: A tanulás tanítása AGK Kiadó, Budapest 1998

Pinczésné dr. Palásthy Ildikó: Tanulási zavarok, fejlesztő gyakorlatok Pedellus

Tankönyvkiadó Debrecen

Révész Judit (2010), Mentorok a tanárképzés rendszerében: végzettség, juttatások,

Pedagógusképzés, 2010/2-3. 5-19.

Szivák Judit (2003): A kezdő pedagógus In: Falus Iván: Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, (XIX. fejezet 487–510.).

Szivák Judit (2011): A reflektív gondolkodás fejlesztése. Segédanyag mentorok számára. In: M. Nádas Mária (szerk.): ELTE Eötvös Kiadó, Budapest

Pedagógusoknak. Szakmai etikai kódex. Tanulmányok, normák és esetleírások. Nemzeti Tankönyvkiadó.

Szekszárdi Júlia (2001) A konfliktuskezelés gyakorlata. Új Pedagógiai Szemle, 2001/5.

Szőke-Milinte Enikő (2004) Pedagógusok konfliktuskezelési kultúrája, Új Pedagógiai Szemle, 2004/1.

Dr. Tóth László: Pszichológia a tanításban Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen 2000

Tóth-Márhoffer Márta-Paksi László (2011), Mentori feladatokra jelentkező pedagógusok elvárásainak és kompetenciáinak önértékelése, Iskolakultúra, XXI. évfolyam, 29-40.

A gyakorlati képzés (az egyes tanítóképzők által összeállított) intézményi mutatója.

A könyvtárakban fellelhető, a mentorságra vonatkozó szakirodalom, pedagógiai, pszichológiai szakkönyvek, szakmódszertani folyóiratok tanulmányozása.

A témában született szakdolgozatok

Magyar értelmező kéziszótár (2003). Második, átdolgozott kiadás. Főszerkesztő: Pusztai Ferenc. Akadémiai Kiadó, Budapest, 920. old.

Pedagógiai Lexikon (1997) II. kötet I–NY, Főszerkesztő: Báthory Zoltán, Falus Iván, Kerabau Kiadó, Budapest, 456. old.

Az internet adta lehetőségek kiaknázása...

<http://www.ustream.tv/recorded/12476412>

<http://www.ofi.hu/tudastar/foglalkoztatasa/mentornak-lenni-jo> ,

http://jogszabalykereso.mhk.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=143567.581269

<http://www.edu.u->

[szeged.hu/nt/hu/sites/default/files/A%20mentortan%C3%A1r%20szerepe%20a%20szakmai%20szocializ%C3%A1ci%C3%B3ban%20%C3%A9s%20feladatai.pdf](http://www.edu.u-szeged.hu/nt/hu/sites/default/files/A%20mentortan%C3%A1r%20szerepe%20a%20szakmai%20szocializ%C3%A1ci%C3%B3ban%20%C3%A9s%20feladatai.pdf)

http://wikiszotar.hu/wiki/magyar_ertelmezo_szotar/Mentor

<http://www.ustream.tv/recorded/12476412>